

SZAKDOLGOZAT

Rónaszéki Bertalan

2023



Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Településtervezési és Díszkertészeti Intézet

Tájrendező- és kertépítő mérnöki alapképzési szak

Dunabogdány településszerkezeti problémái

Belső konzulens:

Szövényi Anna Andrea

Tanszékvezető, egyetemi docens

Belső konzulens

intézete/tanszéke:

Településtervezési és Díszkertészeti Intézet,

Településépítészeti és Települési

zöldinfrastruktúra Tanszék

Készítette:

Rónaszéki Bertalan

Budapest

2023.

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: RÓNASZÉKI BERTALAN
A Hallgató Neptun kódja: JQ5WKI
A dolgozat címe: DUNA DOGDANY TELEPÜLÉSSZERKEZETI PROBLÉMÁI
A megjelenés éve: 2023
A konzulens intézetének neve: TAJÉPÍTÉSZETI, TELEPÜLÉSTERVEZÉSI ÉS NISZKERTÉSZETI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: TELEPÜLÉSPÍTÉSZETI ÉS TELEPÜLÉSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2023 év 11 hó 5 nap


Hallgató aláírása

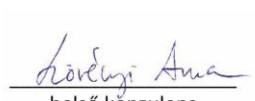
NYILATKOZAT

Rónaszéki Bertalan (név) (hallgató Neptun azonosítója: JQ5WKI) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Budapest 2023 év november hó 04 nap


belső konzulens

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés/Ajánló.....	7
2. Dunabogdány általános bemutatása	8
2.1. Földrajzi elhelyezkedése.....	8
2.2. Dunabogdány történelmi áttekintése napjainkig.....	9
3. Dunabogdány társadalma	16
3.1. Dunabogdány lakónépességének alakulása	16
3.2. Népeség korösszetétele, korcsoport és nemek szerinti megoszlása.....	17
3.3. Nemzetiségi összetétel, vallás.....	18
4. Dunabogdány humán infrastruktúrája, közszolgáltatások.....	19
4.1. Oktatási intézmények Dunabogdányban és környékén.....	19
4.1.1 Óvodai nevelés.....	19
4.1.2 Általános iskola.....	20
4.1.3 Középfokú oktatási intézmények.....	21
4.1.4 Felsőoktatási intézmények.....	21
4.2. Egészségügyi intézmények Dunabogdányban és környékén.....	21
4.2.1 Háziiorvosi szolgálat, védőnői szolgálat, gyógyszerár	21
4.2.2 Járóbeteg szakellátás intézményei, elérhetősége.....	22
4.3. Szociális ellátás Dunabogdányban és környékén (Bölcsődei ellátás, családi napközi).....	23
4.4. Kulturális és vallási élet, rekreáció terei Dunabogdányban és a környéken.....	23
5. Településrendezési, településszerkezeti vizsgálat.....	25
5.1. Dunabogdány jelenlegi szerkezete, településrészei, meghatározó funkciók.....	25
6. Az épített környezet és az építészeti örökség vizsgálata.....	26
6.1. Dunabogdány jelenlegi épületállománya.....	26
6.2. Az épületek telken belüli elhelyezése, a beépítés módja.....	27
6.3. Jellemző építészeti karakterjegyek, karakteresen elváló területek.....	29
6.4. Építészeti örökség	29
7. A táji és természeti adottságok és örökség, jellemző tájkarakter, zöldinfrastruktúra-hálózat	32

7.1. Éghajlati adottságok táji adottságok, a kistáj jellemzése, tájkarakter.....	32
7.2. Dunabogdány domborzati adottságai.....	32
7.3. Közterületi zöldfelületek jellemzői.....	33
7.4. Egyes jogszabályi lehatárolások (természetvédelem, OTrT, BATrT).....	34
8. Közlekedési vizsgálatok.....	35
8.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok.....	35
8.2. Közúti közlekedés.....	36
8.2.1. Jellemző utca keresztmetszetek.....	36
8.2.2. Utcák burkoltsága.....	37
8.3. Községi közlekedés	38
8.3.1. Hajó közlekedés.....	38
8.3.2. Autóbusz közlekedés.....	38
8.4. Kerékpáros közlekedés és egyéb mikromobilitás.....	39
8.5. Gyalogos közlekedés.....	40
8.5.1. Általános közlekedési feltételek	41
8.5.2. Fő gyalogos célpontok és irányok.....	41
8.6. Parkolás.....	41
9. Problémák és értékek összefoglalása témakörönként.....	43
9.1 Problémák összefoglalása témakörönként.....	43
9.1.1 Humán infrastruktúrából eredendő problémák.....	43
9.1.2. Településszerkezetből adódó problémák.....	43
9.1.3. Épített környezetből és építészeti örökségből származó problémák.....	44
9.1.4. Zöldinfrastruktúra hálózathoz tartozó problémák.....	44
9.1.5. Közlekedési konfliktusok.....	44
9.2 Értékek összefoglalása témakörönként.....	45
9.2.1 Humán infrastruktúrából eredendő értékek.....	45
9.2.2 Településszerkezetből adódó értékek.....	45
9.2.3 Épített környezetből és építészeti örökségből származó értékek.....	45
9.2.4 Zöldinfrastruktúra hálózathoz tartozó értékek.....	46
9.2.5 Közlekedési értékek	46

10. Összefoglaló érték és probléma feltérképezés.....	46
10.1 Összefoglaló probléma feltérképezés.....	46
10.2 Összefoglaló érték feltérképezés.....	48
11. Helyszíni interjúk feldolgozás.....	49
12. Javaslatok.....	49
12.1 Tervezett javaslatok.....	49
12.2 Megoldási lehetőségek.....	50
12.2.1 Közlekedés mobilitási fejlesztések.....	50
12.2.1.1 Gyalogos biztonsági fejlesztések.....	50
12.2.1.2 Gépjármű forgalmat segítő fejlesztések.....	52
12.2.1.3 Kerékpáros infrastruktúra fejlesztések.....	53
12.2.2 Ökológiai fejlesztések.....	54
12.2.3 Kihasztnálatlan területek fejlesztése.....	54
13. Összegzés.....	55
14. Irodalomjegyzék.....	57
Mellékletek.....	59

Ábrajegyzék:

1. Ábra: Dunabogdány elhelyezkedése.....	8
2. Ábra: I. Katonai felmérés elemzése.....	9
3. Ábra: I. Katonai felmérés úthálózata és lakóterület.....	9
4. Ábra: Kőkapu.....	10
5. Ábra: II. Katonai felmérés elemzése.....	11
6. Ábra: II. Katonai felmérés úthálózata és lakóterület.....	11
7. Ábra: III. Katonai felmérés elemzése.....	11
8. Ábra: III. Katonai felmérés úthálózata és lakóterület.....	11
9. Ábra: IV. Katonai felmérés elemzése.....	12
10. Ábra: IV. Katonai felmérés úthálózata és lakóterület.....	12
11. Ábra: Támfal.....	13
12. Ábra: 2000-es ortofotó elemzése.....	15
13. Ábra: 2000-es ortofotó úthálózata és lakóterület.....	15
14. Ábra: I-IV katonai felmérés illetve Ortofotó úthálózati és lakóterületi átt.	16
15. Ábra: Lakónépesség alakulása 1725-től napjainkig.....	16
16. Ábra: Korösszetétel ábra 2011-es adatok alapján.....	17
17. Ábra: Férfi-Nő arány Dunabogdány esetén (2011).....	17
18. Ábra: Dunabogdány nemzetiségi összetétele (2011).....	18
19. Ábra: Dunabogdány vallási összetétele (2011).....	18
20. Ábra: Térségi humáninfrastruktúra.....	19
21. Ábra: Dunabogdányi óvoda.....	21
22. Ábra: Általános iskola.....	20
23. Ábra: Tanuszoda.....	20
24. Ábra: Sportcsarnok.....	20
25. Ábra: Háziorvosi rendelő.....	22
26. Ábra: Művelődési Ház.....	23
27. Ábra: Teresedések és kulturális helyszínek.....	24
28. Ábra: Központi terület településszerkezeti vizsgálata.....	26
29. Ábra: Utcával párhuzamos ház.....	27
30. Ábra: Utcával merőleges ház.....	27
31. Ábra: Átalakuló kertvárosias lakóterület minta ház.....	28
32. Ábra: Bogonhádi épület.....	28

33. Ábra: Gazdasági terület.....	28
34. Ábra: Épületek elhelyezése telken belül.....	28
35. Ábra: Római katolikus templom.....	29
36. Ábra: Szent Donát kápolna.....	30
37. Ábra: Református templom.....	30
38. Ábra: Szent Fábán Sebestyén kápolna.....	31
39. Ábra: Szent Rókus kápolna.....	31
40. Ábra: Építészeti örökségek.....	31
41. Ábra: Tájkarakter térkép.....	32
42. Ábra: Domborzati térkép.....	32
43. Ábra: 11-es út zöldinfrastruktúrája.....	33
44. Ábra: Dunapart.....	33
45. Ábra: Patak völgy elemzés.....	33
46. Ábra: BATrT lehatárolás.....	34
47. Ábra: Védett területek térkép.....	34
48. Ábra: Regionális közúthálózat.....	35
49. Ábra: Utca keresztmetszetek településközpontban.....	36
50. Ábra: Utca keresztmetszetek átalakuló kertvárosias lakóterületen.....	37
51. Ábra: Utcák burkoltsági térképe.....	37
52. Ábra: Autóbusz közlekedés áttekintése.....	39
53. Ábra: Kerékpáros útvonalak áttekintése.....	40
54. Ábra: Kerékpártárolók áttekintése.....	40
55. Ábra: Járdahálózat állapota.....	40
56. Ábra: Gyalogos átkelési lehetőségek a 11-es út mentén.....	40
57. Ábra: Gyalogos útvonalak áttekintése.....	41
58. Ábra: Jelenlegi parkoló területek.....	42
59. Ábra: Probléma térkép.....	47
60. Ábra: Érték térkép.....	48
61. Ábra: Összefoglaló javaslati ábra.....	50
62. Ábra: Gyalogátkelőhely javaslat.....	51
63. Ábra: Utca előkép.....	51
64. Ábra: Főtér előkép.....	51
65. Ábra: Főtér helyszínrajza.....	52
66. Ábra: Főtér javaslat.....	52

67. Ábra: Temető parkoló előkép.....	52
68. Ábra: Parkoló előkép.....	52
69. Ábra: Parkoló terv.....	53
70. Ábra: Parkoló áthelyezési terv.....	53
71. Ábra: Pihenő előkép.....	53
72. Ábra: Kerékpártároló előkép.....	53
73. Ábra: Buszforduló helyszínrajz.....	53
74. Ábra: Buszforduló javaslat.....	53
75. Ábra: Patak jelenlegi állapota.....	54
76. Ábra: Patak előkép.....	54
77. Ábra: Patak javaslat.....	54
78. Ábra: Tankert javaslat.....	55
79. Ábra: Tankert előkép.....	55

1. Bevezetés/Ajánló

Dunabogdányról sokaknak jut eszébe pozitív kép köszönhetően természetföldrajzi és építészeti kincseinek. Viszont aki még nem találkozott a helyi Sváb gyökerekkel rendelkező emberekkel, azok nem is igazán ismerik ezt a települést. Nagypapám Elter Tamás Dunabogdányt tekintette a világ közepének. Talán ez a gondolat is mutatja a helyiek kultúrába és községbe vetett hitüket. Ezen kultúra tisztelete mellett kísérlem meg a települést megvizsgálni és ennek tudatában merészkedek egy kiváló települést talán még kiválóbbá tenni.

Mintaterületem Pest vármegye északi területén található, a Duna kanyarulata mentén Visegrád illetve Tahitótfalu szomszédságában. Település gazdag történelmének közel 800 éves múltjának legmeghatározóbb vonása a Sváb kultúra. Jelentős hatást gyakorolt a település egészére. Sajátos hagyományuk és építészetük különleges nem csupán helyi szinten.(Gehl, 2005. 23-30. old.) Számos alkalommal azonosságokat lehet észrevenni egyéb dunamenti Sváb települések esetében. (Senz, 1994. 13-19. old.) Itt telkeket jellemzi a fésűs beépítés illetve az olyan szoros elrendezésű hármastagolású épületek, amelyekben a szobák egy tengelyre fűzve egymás mögött helyezkednek el. A település szerkezetének szövevényessége is sajátos. Sváb kultúra által jellemzett terület, sajátos német hagyományú község képét mutatja.

Fontos kiemelni viszont azt, hogy a szövevényesség és az ebből fakadó kialakítása a közterületeknek már nem felelnek meg teljes körűen a 21. század elvárásainak. A jelenlévő szűk utcák és kis közösségi terek szorosan kapcsolódnak a település arculatához, viszont ezeknek bővítése vagy túlzott átalakítása érték veszteséggel járna. A fennálló problémákra megoldást kell találni, melyek szerint utcák szűkek, párhuzamos közlekedésre sok helyen alkalmatlanok és a gyalogos biztonság esetenként nem megfelelő. Sok esetben házakkal körülvett telkeket nem lehet megközelíteni. Ezen problémákat körüljárva a forgalom szervezés kulcsfontosságú szereppel bír Dunabogdány esetén. A települési közösségi terek kicsik, de főleg a településközpontban szorványosan több helyen találhatunk belőlük. Igaz ezeknek döntő többsége szakrális helyszínnek tekinthető. Jelenleg a terek mérete adottságaikhoz mérten alkalmatlanok nagyobb, egész települést érintő rendezvények szervezésére. Célként fogalmazódik meg a jelenlegi terek megőrzése mellett lehetséges új helyszínek keresése is. További akadályt jelent a változó környezet, hiszen a Duna áradásai komoly problémát jelenthetnek. Sok

esetben fontos közlekedési csomópontokat és helyi jelentőségű területeket foglal el a víz időszakosan.

Az alábbi tények ismeretében ezt a települési szerkezetet részletekbe menően szeretném bemutatni. Szerkezet kialakulását illetve a történelmi összefonódás ismertetését követően, felméréseim, helyi kutatásom eredményeit szeretném saját ábrák, fényképek segítségével bemutatni. Különös hangsúlyt fektetek a település környezetére, regionális szerepére és társadalmára. Fontos szempontnak tartom, hogy felmérjem a meglévő utak rendiségét, használatosságát és az ehhez tartozó infrastruktúra elemeket. Felmérjem a helyiek véleményét a szerkezeti problémákról, esetleges hiányokról. Szeretném kideríteni, hogy mily módon lehetséges konfliktus mentesen jelenlegi problémák feloldása. A terepi megfigyeléseimet és eredményeimet szöveges illetve képi megjelenítéssel egyaránt szeretném bemutatni. Végezetül javaslatok kidolgozására törekedek, amelyek a település szerkezetét átláthatóbbá és mobilisabbá teszi a falu lakói számára. Ezen javaslataimat egyaránt ábrák, tervek és képekkel szeretném szemléltetni, annak érdekében, hogy a gondolataim térben is elhelyezhetőek legyenek.

Összefoglalva Dunabogdány szerkezeti vizsgálatának célja, hogy egy átfogó képet kaphassunk települési szerkezetről és konfliktusairól. A felmerülő problémákra megoldásokat keresek, amely a hatékonyabb települési működést és közösség javát szolgálja. Dolgozatomban előtérbe helyezem a település régi és jelenkori hagyományát, mind kulturális mind településarculat tekintetében.

2.Dunabogdány általános bemutatása:

2.1. Földrajzi elhelyezkedése:

Dunabogdányt Magyarország északi területén, Pest vármegyében a Duna kanyarban találhatjuk. (ld. 1. ábra) Budapest centrumától számítva 36,6 km-re, míg Esztergom központjától 30,4 km-re helyezkedik el közúti megközelítés során. Szomszédos településeinek tekinthetjük keletről Visegrádot, délről Pilisszentlászlót, nyugatról Tahitótfalut, míg északról Szentendrei szigeten található Kisoroszit. Környező területen jelentőséggel bíró településnek tekinthetjük: Budapest, Esztergom, Szentendre, Visegrád, Vác. (Elter, 2002. 144.old.)



1. ábra - Dunabogdány elhelyezkedése
(alapadat forrása: Nepszava.hu)

2.2. Dunabogdány történelmi áttekintése napjainkig:

Dunabogdány neve szláv alapokra helyezhető. A Bogdán név jelentése „Isten ajándéka”. (Kiss, 1980. 472. old.) A település 1887. szeptember 30-tól viseli hivatalosan jól ismert mai nevét. (Gyalay, 1989. 432. old.) Jelen érdekességek tudatában nem mehetünk el az évszázados történelem mellett. (Elter, 2002. 144. old.)

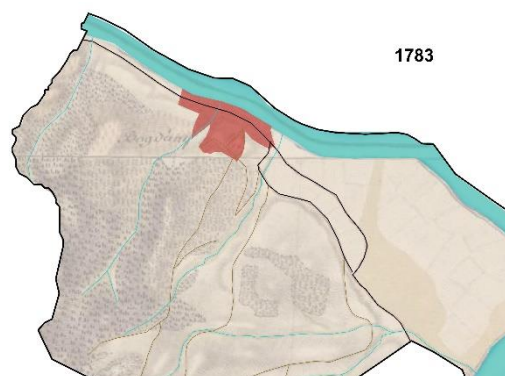
Már a római korból maradtak fent tárgyi emlékek a településről, melyet ekkor Cirpinek neveztek. Írásos emlékekre azonban a 13. század végéig várni kell. Dunabogdány első szöveges említése 1285-ből való. Folyamatos változást mutatott a település tulajdonlása. Hol a Rosd nemzetség, hol az aktuális magyar király közt váltakozott a fennhatóság gyakorlása. (INT-01) Török hódoltság idején nem néptelenedett el teljesen a település. Ám a megfogyatkozó lakosság visszapótlására 18.század első felében (1723) német parasztokat, vagyis svábokat, telepítettek be a mai Németország, akkor Német-Római Birodalom déli területeiről. (INT-02) A terület 1659-től a Zichy család birtokába került 1766 - ig. Ezt követően a kamara birtokának része. (Elter, 2002. 145. old.)

Az itt élő emberek fontos megélhetési forrása a szőlő és gyümölcsstermesztés volt. Régi hagyományokra nyúlik vissza elsősorban szőlő termesztés. Az itt megtermő bogdányi dinkát, a múlt századi források dicsérettel illették. A szőlőtermesztés 1880-as években esett vissza a filoxéra következtében. Ezt követően sokan a bányában vállaltak munkát, a szőlő helyett pedig gyümölcsstermesztés fut fel. Említésre méltó még kajszibarack és a korai cseresznye. A kiváló helyi termés a pesti piacokra került és méltó versenytársa volt akkori nagymarosi természetőknek, akik uralták e gyümölcsök piacát. A XX. századtól leginkább a málna termesztés vált általánossá. Kitűnő eredményeket értek el mind mennyiségben, mind minőségben. (INT-01)

A német betelepítés második hulláma 1767-ben érkezett a faluba. Ennek következtében, már a lakosság nagyobb hányada német, vagyis sváb (Donauschwaben) volt.



2.ábra - I. Katonai felmérés elemzése
(alapadat forrása : arcanum.hu)



3.ábra - I. Katonai felmérés úthálózata és lakóterület
(alapadat forrása: arcanum.hu)

Az I. katonai felmérésen a falu kis kiterjedésű lakóterülettel rendelkezett már, hiszen a korábban pár száz fős település ekkorra közel másfél ezer állandó lakossal rendelkezett. A manapság településközpontnak tekinthető terület már ekkorra kialakult. A mai 11-es út nyomvonala már kirajzolódott, kapcsolatot teremtve Visegrád és Tahi település között. (ld. 3. ábra) Belső közúthálózata pár utcából állt. Ezek többnyire az erdős és közeli gyümölcsös területeket kötötte össze a fő utcával a mai Kossuth Lajos utcával. (ld. 2. ábra) Külön érdekesség, hogy a lakóterületen belül és attól északra is találhatunk egy-egy patakot, melyek a településszerkezet kialakulására nagy hatást gyakoroltak.

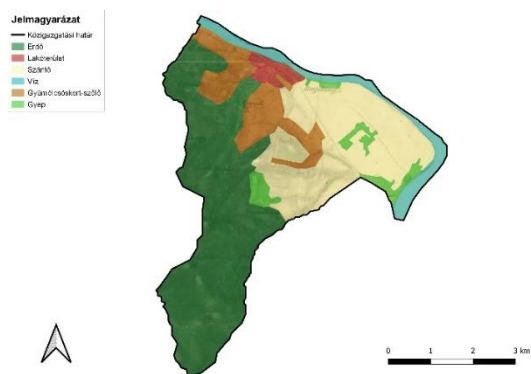
A 19. század történelmét vizsgálva, fontos megemlíteni, hogy 1802-ben megépítették (megközelítőleg fél év alatt) a jelenleg is fontos református templomot. Szent Donát kálvária kápolnát 1828-ban szentelték fel, ám a hozzá tartozó stációkat csupán 1875-ben építették meg. Az „Öreg kálváriának” elnevezett terület rendszeres használatának teljes megszűnéséről nem beszélhetünk. Csupán arról kapunk tájékoztatást, hogy németektől elválva a magyarok, a régi kálvárián tartották nagypénteki ájtatosságukat. (Rokfalusy, 2011. 48. old.)

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején már nem az Óbudai Korona Uradalom része ez a terület. (Rokfalusy, 2011. 48. old.)

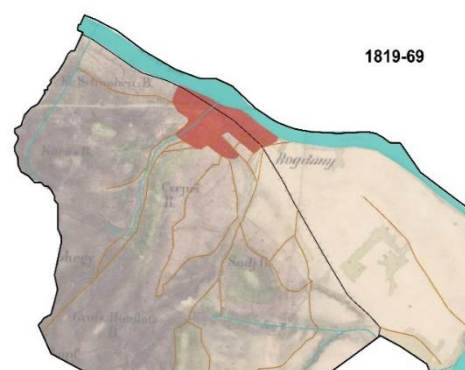
Dunabogdányban máig működik, a régi hagyományokra visszatekintő kőbányászat. Ez a nehéz fizikai munka megélhetést biztosított az itt élők számára. A családok fenntartásához, nem volt elég a ház melletti gyümölcsösökből származó jövedelem. A Csódi-hegy finomszövetű vulkáni kőzetét (Trachit) 1850-es évektől robbantással nyerik. (Vendl, 1917-19. 21-22. old.) Az itt bányászott, majd feldolgozott kőveket, jelentős mértékben Budapesten hasznosítják. A bányászat mellett, a kőfaragás szakértelmet kívánó tevékenysége is meghonosodott a településen. A kőfaragó mesterség fejlődését nyomon követhetjük napjainkban is, hiszen a helyi építészetre nagy hatást gyakorolt. Emlékművek, kőkapuk, (ld. 4. ábra) kőoszlopok és kőpadok mai napig igazolják az itteni kiemelt rendű kőfaragás jelenlétét. Helyi faragványokat jellemzően a Kossuth Lajos utcában találhatjuk, de a bogdányi mesterek munkáit Tótfalu utcáin is megtalálhatjuk. (Rokfalusy, 2011. 50. old.)



4. ábra - Kőkapu (alapadat
forrása: www.wikipedia.org.)

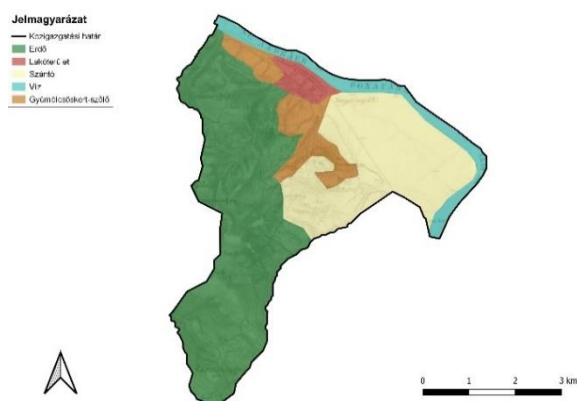


5. ábra - II. Katonai felmérés területhasználati elemzése
(alapadat forrása: arcanum.hu)

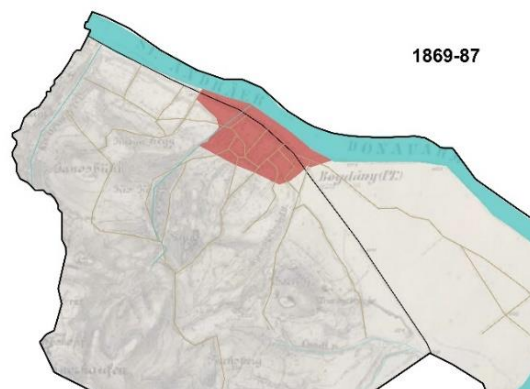


6. ábra - II. Katonai felmérés úthálózata és lakóterület
(alapadat forrása: arcanum.hu)

A II. katonai felmérésen látható, hogy a dinamikus fejlődés, folyamatos volt ezen a területen. A 11-es út vonala változott, de a mai képét 1870-es évektől számítva csupán minimális változások mellett állandósult napjainkig. A lakóterületek nagysága egyenes arányosságban nőtt a lakosság gyarapodásával. (ld. 5. ábra) Az úthálózat tovább bővült. Jelentős változásnak tekinthető, hogy eltűnt a térképről a keleti területen jelenlévő patak, amely egykor a lakóterület határát képezte. (ld. 6. ábra)



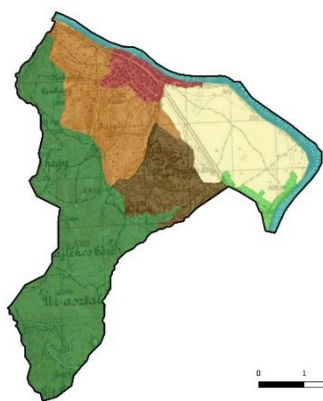
7. ábra - III. Katonai felmérés elemzése
(alapadat forrása: arcanum.hu)



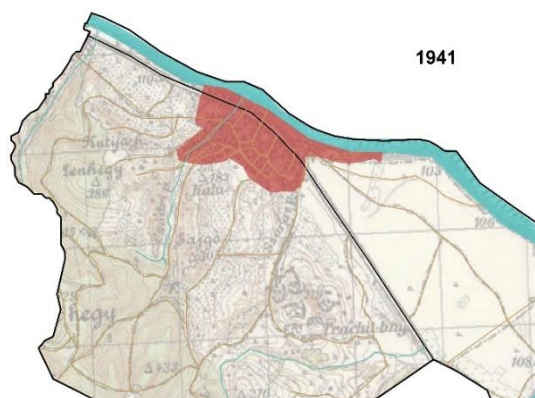
8. ábra - III. Katonai felmérés úthálózata és lakóterület
(alapadat forrása: arcanum.hu)

A III. katonai felmérés érdekességeket tartogat, hiszen a gyümölcsös kertek, szőlő mérete csökkenni kezdett. (ld. 7. ábra) Feltételezhetően a Csódi hegyen történő 1850-es évektől megkezdett Trachit bányászat következtében csökkentek ezek a területek. Ekkortájt nem csupán a szántóművelés, gyümölcs és szőlőtermesztés jelentette az egyetlen megélhetési forrást. Lakóterület kismértékű, de folyamatos növekedést mutat. (ld. 8. ábra) Ezt alátámasztják azon demográfiai adatok melyek a lakosság növekedését vizsgálják. Ekkor a lakosság megközelítette a 2800 főt. (ld. 17. ábra)

Jelmagyarázat
 — Közigazgatási határ
 ■ Erdő
 ■ Lakóterület
 ■ Szőlő
 ■ Víz
 ■ Gyümölcsösök-szőlő
 ■ Gyep
 ■ Gyep-Szőlő-Gyümölcsös



9.ábra - IV.Katonai felmérés elemzése
 (alapadat forrása: arcanum.hu)



10.ábra - IV.Katonai felmérés úthálózata és lakóterület
 (alapadat forrása: arcanum.hu)

A IV. katonai felmérés tanulsága szerint a tendenciák nem változtak. Lakóterület növekedett, annak ellenére, hogy a népesség ekkortájt és az ezt megelőző időszakban csökkenést mutatott. (ld. 9. ábra) A lakosság ekkor 2600 és 2700 fő között mozgott. Ekkorra az úthálózat jelentős mértékben fejlődött. A mai utcák sokasága már ezen a térképen is megtekinthető. Számos új belterületi utca alakult ki. Dunabogdány külterületi részeit is jóval sűrűbb földúthálózat jellemezte, mint a korábbi években (bár ennek oka lehet a jóval részletesebb térképi ábrázolás is). Külön érdekesség, hogy a lakóterület keleti területén már nem jelölik a korábban ott húzódott patakot. (ld. 10. ábra)

A második világháborút követő korszak talán a falu történetének egyik legszomorúbb időszaka, hiszen ekkor történt a német nemzetiségi lakosság üldöztetése. Ez idő tájt ingatlankobzásokra (földreform alapján) illetve internálásokra kerül sort. Helyben élő Sváb lakosságból 850 főt telepítettek ki 1947 augusztusában Németországba, az akkora már Szovjet megszállási övezetnek számított NDK-ba. A kitelepített **svábokat** részben a Felvidékről kidaszított magyarokkal pótolták. Ennek a lakosság részleges kicserélődésének a hatása, hogy gyorsul a németek asszimilálódása, ami a helyi sváb dialektus nagyfokú visszaszorulásához vezet. (Rokfalusy, 2011. 62-68. old.)

A háborút követő időszak, nem meglepő módon, nehezítette az internacionalista eszmerendszer meghonosodását a helyiek körében. A kommunisták nyíltan támadták az egyházat, magán földeket államosították... stb. Kis hányadát jelenti a lakosságnak, ám jelenlévő kommunista barát közösséget, alapvetően a földreform hatására ide érkező telepesek adták ki. (Rokfalusy, 2011. 72. old.) A hívő lakosság e hányatatott időkben is ragaszkodott vallásához, egyházához. Az állami szervek akaratuk ellenére a falu lakóinak komoly szellemi mankót adtak, hogy 1951-56 közt ide telepítették Kisberk Imre segédpüspököt. A hatását mi sem mutatja jobban, hogy a templom freskóján éppen ő

áldoztat, míg a későbbi Berényi Sándor atya ministráns képében van jelen a templom falán. Az antikommunizmus, amely a faluban uralkodott, meghatározta az 1956-os eseményekhez való hozzáállást. (Rokfalusy, 2011. 71. old.)

Az 56-os események után, vagyis a forradalom leverését követően, az emigrációs áramlatba a helyiek kevesen csatlakoztak. A külföldre menekülő lakosság az adatok szerint mindössze 70 fő volt. Ez azért érdekes, hogy 1947-es kitelepítéseket követően sokak rendelkeztek rokonokkal nyugaton. (Rokfalusy, 2011. 73. old.)

Az 1960-as évek igen mozgalmasak voltak. 1960. november 27.-én megalapították Dunakanyar Takarékszövetkezetet. Létrejött a Termelő Szövetkezet. Ezek az új munkahelyek biztosították legnagyobb mértékben a megélhetést a faluban élő lakosságnak. Az új munkalehetőségek nem csupán a helyieket tudta kiszolgálni, hanem környező területekről is vonzotta a munkavállalókat. Az első család mely a Termelő Szövetkezet okán került a településre Hajdú-Bihar megyei Komádiból települtek be 1962 nagypéntekén. Ezt követő időszakban folyamatos volt az új lakók érkezése. (Rokfalusy, 2011. 74. old.)

Az 1960-as években a sváb asszimiláció jelentősen felgyorsult, legfőképp a nyelvhasználat tekintetében. Sokak nem merték használni anyanyelvüket nyilvános helyen. Másodsorban a növekvő munkahely kínálat a környező városokban, fővárosban. Ezeknek a megközelíthetősége a rohamosan fejlődő közösségi közlekedés következtében a munkába járás már nem jelentett legyőzhetetlen akadályt. A „Dunai” Svábok eddig kissé zárt nyelvi miliőjükből kiszakadtak. Bogdányi sváb lakosok ettől függetlenül nem tagadták meg hagyományaikat és vallásukat. Nagyon erős közösséget alkottak továbbra is. (Rokfalusy, 2011. 75. old.) 1963-tól szüntelenül működő Szentendrei Zeneiskola kihelyezett tagozata, a falu Művelődési házában kapott helyt. Azonban a lokális hagyományai a rézfúvószenének ennél lényegesen korábbra tehető. (Rokfalusy, 2011. 85. old.) 1968-ban a ma is látható támfalakat, amelyek a katolikus templomteret övezik, a falu lakosai kéz a kézben ember feletti erővel újjáépítették. (ld. 11. ábra) Különös érdekesség, hogy a nagyszabású munkát, amely az egyház vezényletével történt, helyi pártot alkotó személyek nem nézték jó szemmel. Ám a svábokat nem zavarta. A 70-es évek elején, a mai 11-es utat átívelő felüljáró épült, mely a szállítást tette zökkenő mentesebbé és biztonságosabbá a település és a kőbánya közt. (Rokfalusy, 2011. 104-105. old.)



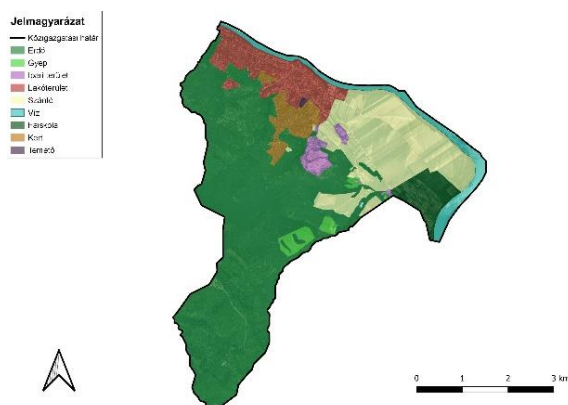
11.ábra- Támfal (alapadat
forrása: www.dunakanyar.hu)

A 80-as években a főváros könnyű megközelíthetősége mellett, a festői környezet sokakat vonzott ide. Ekkortájt a helyi sváb lakosság egyre kevésbé hódolt a gyümölcsstermesztés régi hagyományának, így a feleslegessé vált gyümölcsöseit értékesítették. Ennek köszönhetően a fővárosról idevándorló lakosság telket vagy épp hétvégi házat vásárolhatott magának. Ezen nyaralókat „vikkendéseknek” nevezte a falu népe. A helyi lakosok jelentős része az építőiparban tevékenykedett, így a megnövekedő építkezés mennyisége kiváló keresetet jelentett számukra. Sokan ekkor kezdtek el kertek gondozásával foglalkozni. Kalicsa-patak duzzasztásával, egy völgyzáró gát építésével a 80-as évek közepére egy halastavat alakítottak ki. Helyi jelentőségű, mai napig egyedi és meghatározó munkát adó cégeket alapítottak. 1985-ben megalapították a Heim sütödét. 1988-ban a méltán híres Forgó éttermet. 1986-1989 között a turisták elől lezárta a Pilisi Parkerdő Részvénytársaság a Len-hegy és környékét. Ez a beavatkozás sajnálatos módon negatívan befolyásolta a helybeliek, illetve az ide vendégként érkező emberek túrázási lehetőségeit. (Rokfalusy, 2011. 78. old.)

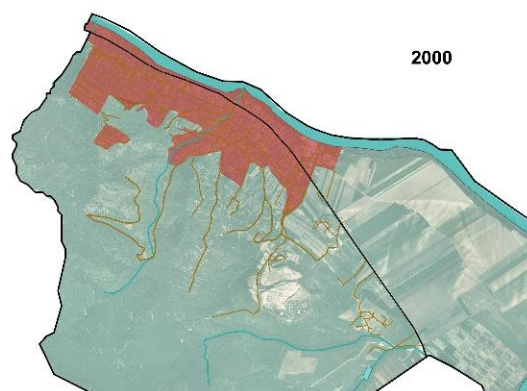
A rendszerváltást követő években az első szabad önkormányzati választásokon, a falu első polgármesterének Horváth Imrét, korábbi tanácselnököt választották meg. 1994-től Schusztér József 16 éven át irányította a települést. Ekkor a modernizáció, fejlődés dinamikusabbá vált.

Ezen fejlődés jól nyomon követhető, hiszen a közművek kiépítése mellett új épületszárnnyal bővült az iskola, sőt sportcsarnok és tanuszoda is létesült. Az óvoda új épületet kapott. Ez a gyors iramú fejlődés viszont némi veszteséggel is együtt járt, aminek következtében a bölcsőde megszűnt. Rendszerváltás után a foglalkoztatottak száma csökkent, a munkanélküliek száma nőtt, inaktív keresők, nyugdíj mellett dolgozók száma nőtt, azonban a mezőgazdaságban dolgozók száma fokozatosan csökkent. (Rokfalusy, 2011. 78. old.) Ekkoriban kezdődött meg a fővárosból egy lassú, de egyre fokozódó ütemű kitelepülési hullám, amely Dunabogdányt is erőteljesen érintette a többi agglomerációs településsel együtt. A korábban csupán hétvégi házak, állandó lakóhelyül kezdtek szolgálni számos család számára. Az egykori gyümölcsösök helyét egyre nagyobb ütemben családi házak sorai vették át. Az iskolázottsági mutató ezen időszakban javuló tendenciát mutat, amelyben jelentős szerepe volt a fővárosból itt letelepülő lakosságnak. Népeségnövekedés figyelhető meg, amely szintúgy a faluba betelepülőknek köszönhető. (Ezen demográfiai adatok részletesebb kifejtésére a következő fejezetben kerül sor.) (Rokfalusy, 2011. 78. old.)

1992. január 1-én Szentendréről leválva megalakult a helyi zeneiskola. Megalapításában nagy szerepet játszott a tehetséges fiatal zenészek lelkes munkája. 1996-ban vonószzenekarral bővült az intézmény, Kreiszné Ott Mária vezetésével. (Rokfalusy, 2011. 79. old.) 1997-ben egy nagyszerű emlékművet állított közadakozásból a község, a katolikus templomterén a svábok kitelepítésének 50. évfordulójára. A megemlékezésre a kitelepítettek is meghívást kaptak. Közel másfél száz deportált, illetve hozzátartozóik látogatták meg ezen eseményt. (Rokfalusy, 2011. 79. old)



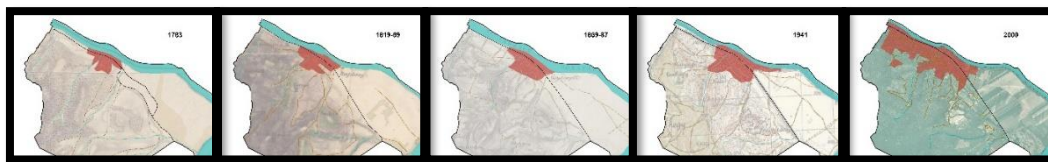
12. ábra - 2000-es ortofotó elemzése
(alapadat forrása: geoshop.hu)



13. ábra - 2000-es ortofotó úthálózata és lakóterület
(alapadat forrása: geoshop.hu)

2000-re a lakóterület nagysága jelentősen megnőtt, egyenes arányban a lakosság növekedésével. Az úthálózat néhány utcát leszámítva azonos a mai úthálózattal. A lakóterületként jelölt terület ugyan növekedett, de ennek mértéke elenyésző. A történelmileg jelentős gyümölcsös területek nagysága csökkent, ezzel azonos mértékben az erdős terület növekedését figyelhetjük meg. Érdekeség viszont, hogy megjelentek új, már térkép által is jól elkülöníthető részletek. Ezek a gazdasági, ipari területek. (ld. 12. ábra) Úthálózat a IV. katonai felméréshez képest fejlődött főként a centrumon kívüli területen. Központi területek úthálózatán számottevő változást nem vehetünk észre. (ld. 13. ábra)

Összefoglalva kiemelendő, hogy a történelem során egy folyamatosan fejlődő falut ismerhettünk meg. A lakónépesség és ezzel arányban a közúthálózat és lakóterület kiterjedése folyamatos fejlődést mutat az első katonai felmérés óta. (ld. 14. ábra.) A sajátos hagyományok mai napig fennmaradtak. Olyan erős gyökerekkel kapaszkodik az ősök örökségébe, hogy képes volt az időnek és számos ideológiának is ellenállni. Egyedülálló település hazánkban minden tekintetben.

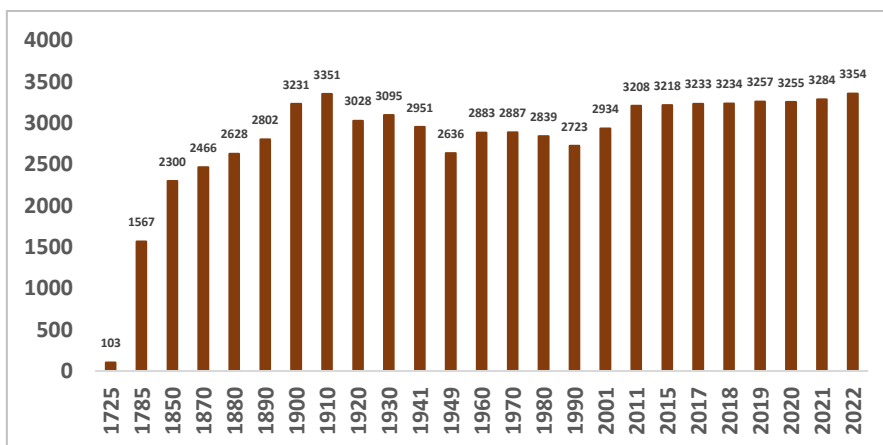


14. ábra - I-IV katonai felmérés illetve Ortofotó úthálózati és lakóterületi áttekintése
(alapadat forrása: arcanum.hu, geoshop.hu)

3. Dunabogdány társadalma

3.1. Dunabogdány lakónépességének alakulása

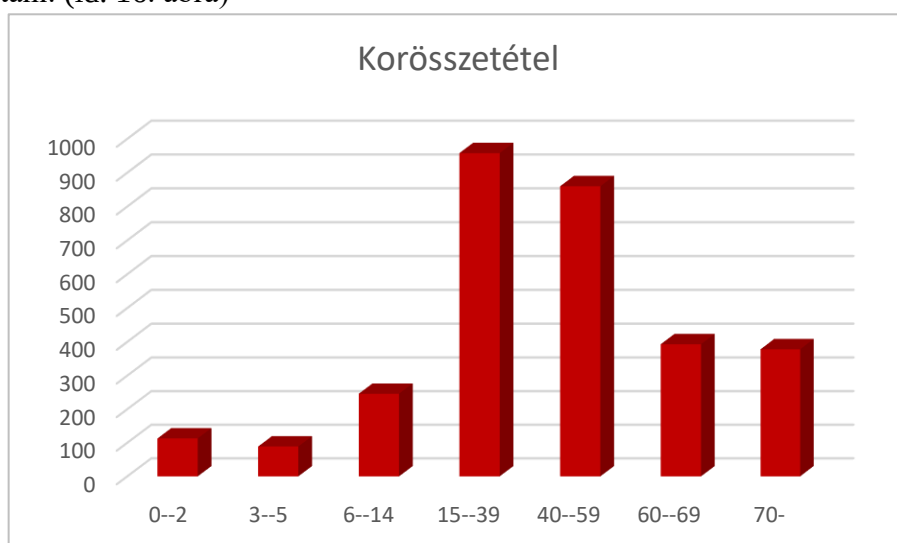
Dunabogdány népességének alakulása az elmúlt négy évszázad során sajátos képet mutat, mindazonáltal megállapítható viszonylagos állandóság egy bizonyos értékhatáron belül. A 18. század elején a falu, mai népességéhez képest, kis lakosszámmal rendelkezett, alig haladta meg a 100 főt. Még ebben az évszázadban dinamikus fejlődésnek indult a terület, így 1800-as évekhez közeledve a lakosság megközelítette a 2000 főt. Ez az erőteljes gyarapodás egészen 1910-ig mutatható ki. Ekkor az itt élők száma 3351 fő volt. Ezt követő időkben időszakos csökkenés indult el. Ezt a 2. Világháborút követő kitelepítésekkel, illetve a háborúban elhunyt emberek számával lehet magyarázni. Szovjet uralom időszakában a népesség változatos képet mutatott. Rendszerváltást követően (1990) viszont lakossági növekedés, a dinamizmusa visszatért. Napjainkig jellemzően alacsonyan, de növekvő tendenciát mutat. (ld. 15. ábra) (Dányi, 1984. 209. old.) (Dányi, Dávid, 1960. 119. old.)



15. ábra Lakónépesség alakulása 1725-től napjainkig
(alapadat forrása: nepesseg.com, ksh.hu)

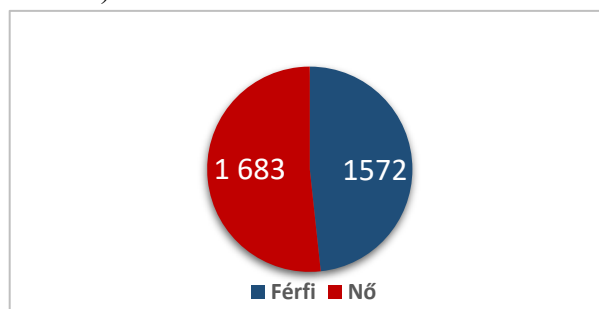
3.2. Népeség korösszetétele, korcsoport és nemek szerinti megoszlása

Dunabogdány népesség mutatóit tanulmányozva észrevehetjük, hogy a legnépesebb csoportja a 15- 39 éves korosztály, akik a lakosság több mint egynegyedét teszik ki. Második legnépesebb korosztály a 40-59 évesek csoportja. Ők némiképp kevesebben, de még mindig jelentős százalékban, közel negyedét alkotják a teljes lakosságnak. Érdekes mutató viszont az, hogy míg nyugdíjas és nyugdíj közeli korosztály száma szintén közel a lakosság negyedét alkotja, addig 0-14 évesek korosztálya csupán az itt élők nyolcadát jelentik. Sajnos a vizsgálat idejében 2023-as adatokkal nem rendelkezem, így az aktuális helyzetet csupán becsült értékekhez mérten tudom viszonyítani. (ld. 16. ábra)



16. ábra Korösszetétel ábra 2011-es adatok alapján
(alapadat forrása: ksh.hu)

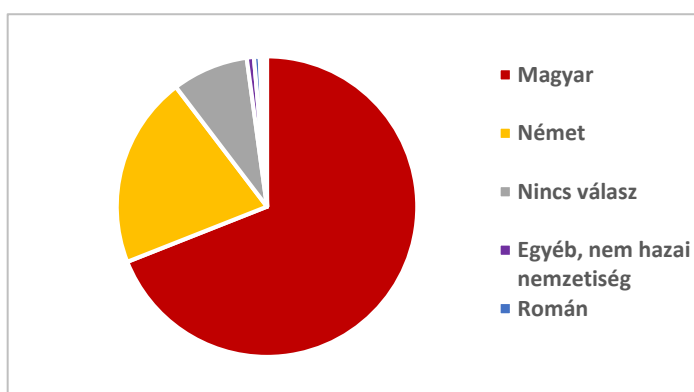
Dunabogdány férfi-nő összetétele Budapesten mért arányokhoz hasonlóan alakul. Érdekes tény, hogy Budapesten túl számos agglomerációs településnél is jelentős a női többség. Dunabogdány esetében több mint 100 fővel több nő él itt, mint férfi. Vagyis a teljes lakossághoz viszonyítva a települést 48,3 százalékát alkotják férfiak, míg 51,7 százalékát nők. (ld. 17. ábra)



17. ábra Férfi-Nő arány Dunabogdány esetén (2011)
(alapadat forrása: ksh.hu)

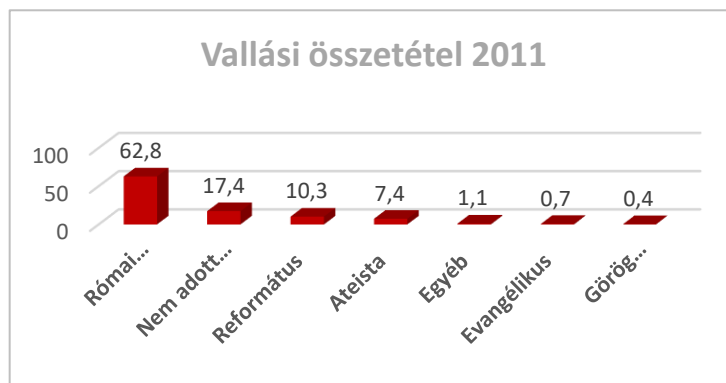
3.3. Nemzetiségi összetétel, vallás

Történelem során Dunabogdány fejlődéstörténetében különös szereppel bírnak a különböző nemzetiségek. Legjelentősebb és egyben a helyi hagyományokat jelentősen befolyásoló népcsoportja a német ajkú Sváb nemzetiség. E népcsoport képviselőit a történelem során több hullámban németországi Svábföldről telepítették be. Jellemzően már magyarok által lakott település, közel negyedét alkotják már csak a németek. Román, Roma, Szerb, Ukrán, Lengyel nemzetiségek élnek még itt, de szerepük-létszámuk miatt nem hangsúlyos. Nem tesznek ki 1-1%-ot az egész lakosságot tekintve. Együttesen is mintegy közel 2%-ot alkotnak. (ld. 18. ábra)



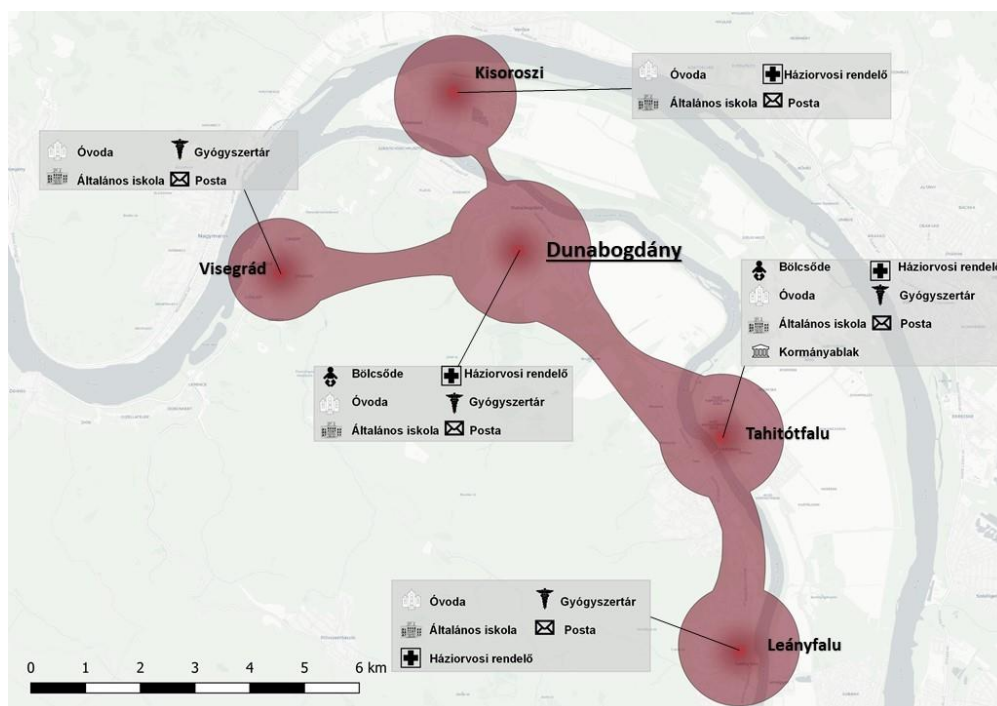
18. ábra Dunabogdány nemzetiségi összetétele (2011)
(alapadat forrása: ksh.hu)

A település jellemzően Római katolikus hagyománnyal rendelkezik. A lakosság több mint fele ilyen vallásúnak mondja magát. Nem véletlen, hogy a település egyik központi helyéül a római katolikus Nepomuki Szent János- templom szolgál. Érdekessége a településnek, hogy a második legnépesebb vallási felekezet a Református egyház, mely szintén rendelkezik templommal. A helyi igényekhez mérten ez a templom jóval kisebb. Megfelel, a helyi, több mint 300 fős hívők csoportjának. További vallások csekély mértékűnek tekinthetők a lakosság számhoz viszonyítva. (ld. 19. ábra)



19. ábra Dunabogdány vallási összetétele (2011)
(alapadat forrása: ksh.hu)

4. Dunabogdány humán infrastruktúrája, közszolgáltatások



20. ábra Térségi humáninfrastruktúra
(alapadat forrása: saját ábra)

Dunabogdány térségi szerepéhez mértén fejlett humáninfrastruktúra jellemző. Találhatunk itt Oktatási és egészségügyi intézményeket egyaránt, továbbá posta is működik a településen belül. (ld. 20. ábra) A helyiek általánosságban helyben vagy némi utazással el tudják intézni rugalmasan a teendőiket. A hiányokról illetve a jelenlévő intézményekről, közszolgáltatásokról a következő alfejezetekben beszélünk részletesebben.

4.1. Oktatási intézmények Dunabogdányban és környékén

4.1.1. Óvodai nevelés

A helyi nevelési és oktatási rendszerben a Német Nemzetiségi Óvoda felel az óvodai ellátásért. Az intézmény 149 kisgyermek nevelését látja el, 6 csoportban. Foglalkoztatottság tekintetében 25 fő számára (13 fő óvodapedagógus, 1 gyógypedagógus, 6 dajka, 2 pedagógiai asszisztens, 1 karbantartó, 1 óvodatitkár, 1 konyhai dolgozó) biztosít munkát. Az óvoda 1898-ban alapult, részben azért, hogy a német nyelvű gyerekek megtanuljanak magyarul. 1970 óta kétnyelvű óvodának tekinthetjük. A ma is



21. ábra - Dunabogdányi Óvoda
(alapadat forrása: www.dunakanyar.hu)

megtalálható kétszárnyú, óvoda két részleteben épült fel, 2004-ben illetve 2021-ben. (ld. 21. ábra) Az óvoda községi önkormányzat fenntartásában működik. Az ide járó gyermekek számára az óvodai ellátás ingyenes.

4.1.2. Általános iskola

Dunabogdány területén egyetlen alapfokú oktatási intézmény működik. (ld. 22. ábra) Az iskola a Hegyalja utca 9-11 szám alatt található, közvetlenül a településközpontban, az intézményi tengelyen helyezkedik el. Az oktatás, nem szigorúan az iskola épületében zajlik, hanem a mellette található Sportcsarnok (ld. 24. ábra) és Tanuszoda (ld. 23. ábra) is szerves része a mindennapoknak. Az iskola fenntartása a Váci Tankerületi Központ feladatai közé tartozik. Dunabogdányon kívül az iskolának Leányfalun is találhatunk telephelyét (2016 Leányfalu, Szent Imre herceg útja 9-13.) Az iskola tanulóinak jelentős része Dunabogdányi lakos, de környező településekről is járnak ide diákok. Általános Iskola elvégzéséig biztosított az oktatás a községben. Az intézmény a 21. század elvárásainak megfelelő környezetet biztosít a tanulók számára. Nehézséget jelent az egyre bővülő diák létszám, hiszen az iskola épülete a Művészeti Iskola rováására folyamatosan bővül, összezsúfolva a művészeti oktatást igénybe vevő diákok rendelkezésére álló teret. A 2023-as adatok szerint 328 fő tanul itt, zeneiskolai tanulók száma közel 200 fő. Az első osztályt kivéve, évfolyamonként átlagosan 2 osztály működik. A Sportcsarnok kapacitása elegendő az iskolai kötelező sport ellátására. Ezenkívül számos közösségi rendezvény helyszínéül is szolgál. A korábban már említett demográfiai adatokból kiolvasható, hogy az általános iskolai korú gyermekek száma meghaladja a 200 főt, így a jelenleg itt tanulók két harmadát tehetik ki a helyi gyermekek. Környező települések rendelkeznek saját iskolával, de mint a vizsgálatok során kiderült a Leányfalui iskola a dunabogdányi iskola telephelyének tekinthető. Abban az esetben, ha a tanulók ingázásra szorulnak, a 11-es úton keresztül tudják megközelíteni a környező intézményeket tömegközlekedés illetve egyéb közlekedési formák által.



22. ábra Általános Iskola

(alapadat forrása: www.danubia-televizio.hu)



23. ábra Tanuszoda

(alapadat forrása: www.dbiskola.hu)



24. ábra Sportcsarnok

(alapadat forrása: mapio.net)

4.1.3. Középfokú oktatási intézmények

Népesség életkori összetételét vizsgálva kimutatták, hogy a középfokú oktatásban való részvétel (12-18 év), 230-240 fő (lakosság 7%-a) esetében kötelezettség és/vagy igény. Ez a szám tovább csökken amennyiben 14-18 éves korosztályt vizsgáljuk, hiszen ekkor már 180-190 (lakosság 5%-a) diákról beszélhetünk csupán. Dunabogdányban középfokú oktatási intézmény nem található, sőt Visegrádon, Tahitótfalun és Leányfalun sem. Előzetes személyes interjúk és a történelmi kutatás alapján kiderül, hogy az itt élők a Szentendrei Gimnáziumokat részesítik előnyben. A környéken található gimnázium még Vácott, Nagymaroson is, de megközelítésük nehezített a Duna elválasztó szerepe miatt. A diákok alapvető tömegközlekedési eszközök közül a buszt tudják kizárólagosan használni. Némely esetben Vácra vagy Nagymarosra ingázók Tahitótfalun, illetve Visegrádon található komp járatok igénybevételével tudják megközelíteni úticéljukat. Távolsági intézményekbe való eljutást (pl. Budapest) tovább nehezíti, hogy se vonat se hajó nem közlekedik itt, ami jelentősen gyorsíthatná az itt élők eljutását távolabbi célpontokhoz. Mivel a kerékpárút jól kiépített, így jó alternatíva (megfelelő időjárási viszonyok mellett) a szentendrei célpontok elérésére.

4.1.4. Felsőfokú oktatási intézmények

Dunabogdányban és a környező településeken nem található felsőfokú oktatási intézmény. Az itt élő fiatalok ingázásra szorúlnak, amennyiben a felsőoktatási intézmények valamelyikében hallgatói/tanulói jogviszonnyal rendelkeznek. Kivételt képez ez alól azon hallgatók csoportja, akik megengedhetik maguknak az önálló albérlet vagy a kollégiumi ellátás költségét. Szentendrén, Vácott és Esztergomban találhatunk legközelebb ilyen intézményeket. Legkeresettebb helyszínnek Budapest számít. Az idevaló ingázás napi szinten akár meghaladhatja a 2 x 2 óra tömegközlekedésben eltöltött időt is. Szentendre és Esztergom irányában a tömegközlekedés minimálisan 1x1 óra alatt megtehető helyközi járatokkal.

4.2. Egészségügyi intézmények Dunabogdányban és környékén

4.2.1. Háziorvosi szolgálat, védőnői szolgálat, gyógyszertár

Dunabogdányt egészségügyi ellátása többé-kevésbé megoldott. A település központi részén található (Kossuth Lajos utca 94.) a Háziorvosi Rendelő. (ld. 25. ábra) Itt látják el hétköznapiakon az egészségi problémákkal küzdő helyi lakosokat. A hét öt napján számos felnőtt háziorvos, gyermekorvos rendel a településen. A helyi igényekhez mérten védőnő és fogorvos is dolgozik itt. Gyógyszertárat is találhatunk, közvetlenül az orvosi rendelő mellett, így alapvetően egy településközponti egészségügyi csoportosulásról beszélhetünk. Nagyobb egészségügyi intézményt és szakorvosi ellátást, legközelebb Szentendrén találhatunk (Szentendre Rendelőintézet). Orvosi ügyeletet legközelebb már Tahitótfaluban is találhatunk. A szomszédos települések szintén rendelkeznek háziorvosi szolgálattal.



25. ábra Háziorvosi rendelő
(alapadat forrása: www.wikipedia.hu)

4.2.2. Járóbeteg szakellátás intézményei, elérhetősége

Járóbeteg szakellátás intézményei Dunabogdányban nem megoldott. Az alapellátáshoz kapcsolódnak Szentendre egészségügyi intézményei. A szakorvosi rendelőintézet látja el a helyi szakorvosi ellátást. Ebben a szakrendelőben 36 féle különböző szakrendelést és szolgáltatást vehetnek igénybe Budakalász, Csobánka, Dunabogdány, Kisoroszi, Leányfalu Pilisszentkereszt, Pilisszentlászló, Pócsmegyer, Pomáz, Szigetmonostor, Tahitótfalu, Visegrád lakosai. Üröm és Pilisborosjenő lakosai csupán tüdőszűrés tekintetében jogosultak ezt az intézményt használatba venni. A Szentendrei Szakrendelő, Dunabogdány központjától mérve gépjárművel 20-25 perc, míg tömegközlekedéssel 30-40 perc alatt elérhető. Amennyiben helyben nem megoldható problémával rendelkező betegek szükségletei megkívánják, abban az esetben beutalóval más település intézményeit is igénybe vehetik. Különleges segítségre szoruló betegeknek viszont hosszú útra kell számítaniuk. Ideggyógyászati és Pszichiátriai, továbbá Belgyógyászati problémák esetén az Esztergomban található Vaszary Kolos Kórház szolgál ellátóhelyként. Közúti megközelítése gépjárművel 30-40 perc, tömegközlekedéssel 60-70 perc. Az Esztergomi Kórházon kívül a többi szakorvosi ellátás Budapesten található. Ezen intézményeket gépjárművel minimum 40-50, maximum 60-80 perc alatt lehet megközelíteni, míg tömegközlekedéssel minimum 80, maximum 150 perccel kell számolni.

4.3. Szociális ellátás Dunabogdányban és környékén (Bölcsődei ellátás, családi napközi)

Szociális ellátás tekintetében Dunabogdányban Kossuth Lajos utca 2-es szám alatt Csere Matyi Családi Bölcsőde gondoskodik a három év alattiak ellátásáról. Ágazati azonosítója: S0241590. Ez a bölcsőde 14 férőhelyes, amely 2 csoporttal rendelkezik. Az intézmény kizárólag 1-3 éves gyermekekkel foglalkozik. A 14 férőhely kevés, hiszen a 1-3 éves korúak száma megközelítőleg 100 főt tesz ki. A térségben a Dunabogdányin kívül csupán Tahitótfalun találhatunk még bölcsődét. A környező településeken, Visegrádon, Leányfalun vagy a Duna túloldalán lévő Kisorosziban nincs az 1-3 éves korúak őrzésének ellátását szolgáló intézmény.

4.4. Kulturális és vallási élet, rekreáció terei Dunabogdányban és a környékén

A kulturális embertan, kultúra fogalom meghatározása során azon ismeretek összességét tekintjük végig az adott közösségen belül, melyek emberi kohéziót és fennmaradást biztosítani tudják. E megfogalmazás tanulsága szerint is nyilvánvalóvá válik, hogy egy falu életében is kulcsfontossággal bír a közösségi, kulturális terek szerepe. Dunabogdány példáján látható, hogy a kulturális tevékenység több helyszínen is jelen van. (ld. 27. ábra) Az egyik ilyen helyszín a Kossuth Lajos út 93 alatt lévő Művelődési Ház és Könyvtár.

(ld. 26. ábra) Ez a helyszín több mint fél évszázados múltjára visszatekintve, egyformán szolgál otthonul az alkotóknak, önművelődő közösségeknek és a kulturális élet szereplőinek. Ezt az intézményt Dunabogdány közössége méltán a kultúra



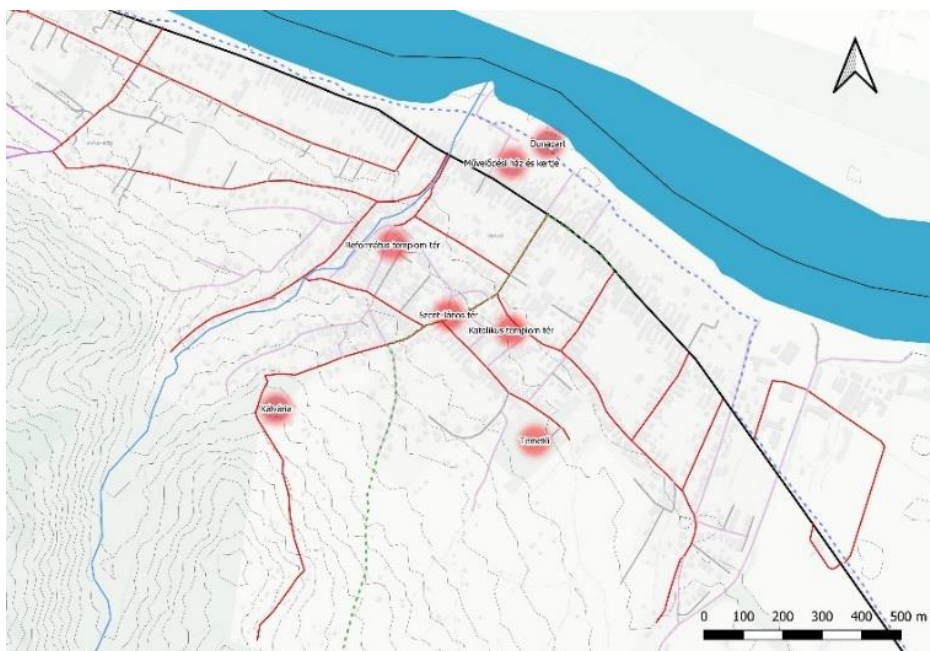
26. ábra Művelődési Ház
(alapadat forrása: www.dunabogdany.hu)

összetartójának tekinthetik. Az itt található könyvtár hetente háromszor várja a látogatókat a délutáni órákban különböző időszakban. Vallási épületek közül mindegyik szerves alkotója a helyi kultúrának, de a leghangsúlyosabb helyszínnek Nepomuki Szent János- templomot tekinthetjük. Ma is jelenlévő aktív vallási élet jellemzi a községet. A templom előtt lévő terület, fontos jelentőséggel bír. Gyakran ad helyet koncerteknek, egyházi ünnepek és egyéb megemlékezéseknek. Településen találhatunk még református templomot is, de kulturális szerepe kisebb jelentőségű. Fontosnak tekinthető még a történelmileg is jelentős, két különálló Kálvária. Manapság is hangsúlyos „új kálvária”, számos, elsősorban egyházi eseménynek ad helyet, amelyet annak idején elsősorban a német lakosság használt, de

mára már mindenki kálváriájának tekinthető. Történelmi „Magyar” kálvária, (vagyis az Öreg kálvária) még közösségi szereppel bír a húsvéti ünnepkörben. Településen találhatunk még 2 főút menti kápolnát is. Dunabogdányban hangsúlyos kulturális és vallási helyszínek tekinthetők még Plébánia úton található Református és Katolikus temetők is.

Kiemelhető, és talán legfontosabb helyszín a település életében a Dunapart. Itt található számos étterem, büfé. Ezek mellett csónakházak, szabadstrandok, játszótér, sportpályák, gyalogos és kerékpáros infrastruktúra elemeket is találhatunk. Ezen helyszín nem csupán a helyi lakosság tekintetében meghatározó. Ez egy különleges helyszín arra, hogy az ide látogató turisták és az itt élők találkozhatnak egymással. Dunapart számos közösségi programnak ad helyet, így például koncerteknek, kerékpáros találkozóknak, megemlékezéseknek és sport versenyeknek egyaránt.

Környező települések egyaránt fejlett kulturális élettel rendelkeznek. Közülük is kiemelendő Visegrád. E település a történelmi szerepköre és meghatározó építésze miatt, nagyfokú látogatottsággal rendelkezik. Számos programnak ad helyt szinte egész évben. A vár önmagában is kiemelendő kulturális központ, sok-sok rendezvénnyel.



27. ábra Teresdék, kulturális helyszínek
(alapadat forrása: saját ábra)

5. Településrendezési, településszerkezeti vizsgálat

5.1. Dunabogdány jelenlegi szerkezete, településrészei, meghatározó funkciók

Dunabogdány szerkezete folyamatos változást mutatott a történelem során. Településközpont elmúlt pár évtized során szerkezetileg kevésbé változott, mint az azt körülvevő területek. Alapvetően a település egésze hat részben elkülönülő területre oszthatjuk fel. Legjelentősebb és egyben legrégebbi településrész a 11-es úttól délre, illetve minimális mértékben, északi irányban is megtalálható. Ez a területen jellemzően családi házakat találhatunk, melyet 11. sz. út keresztez. A 11-es elválasztó szerepe áthidalt, rajta áthaladó gyalogos közlekedés néhol megoldott, meglévő infrastruktúra fejlett. A település központi funkciói itt találhatóak. A lakóterületen számos főbb utat figyelhetünk meg, amely a jelenlegi szerkezetben kulcsfontossággal bírnak. Ilyenek a keleti részen az Arany János utca, centrumban a József Attila utca, a központ nyugati részen a Patak utca, míg nyugaton a Fácános utca biztosít fő összeköttetést a 11-es út és a településrészek közt. Ezen utcák főbb összekötő utcái is hangsúlyosak, hiszen ezek gyűjtő útként szolgálnak az előbb említett utcák esetén. A belőlük nyíló csendesebb forgalmú utcák elérése ezek az utak használatával elérhetőek. (ld. 28. ábra)

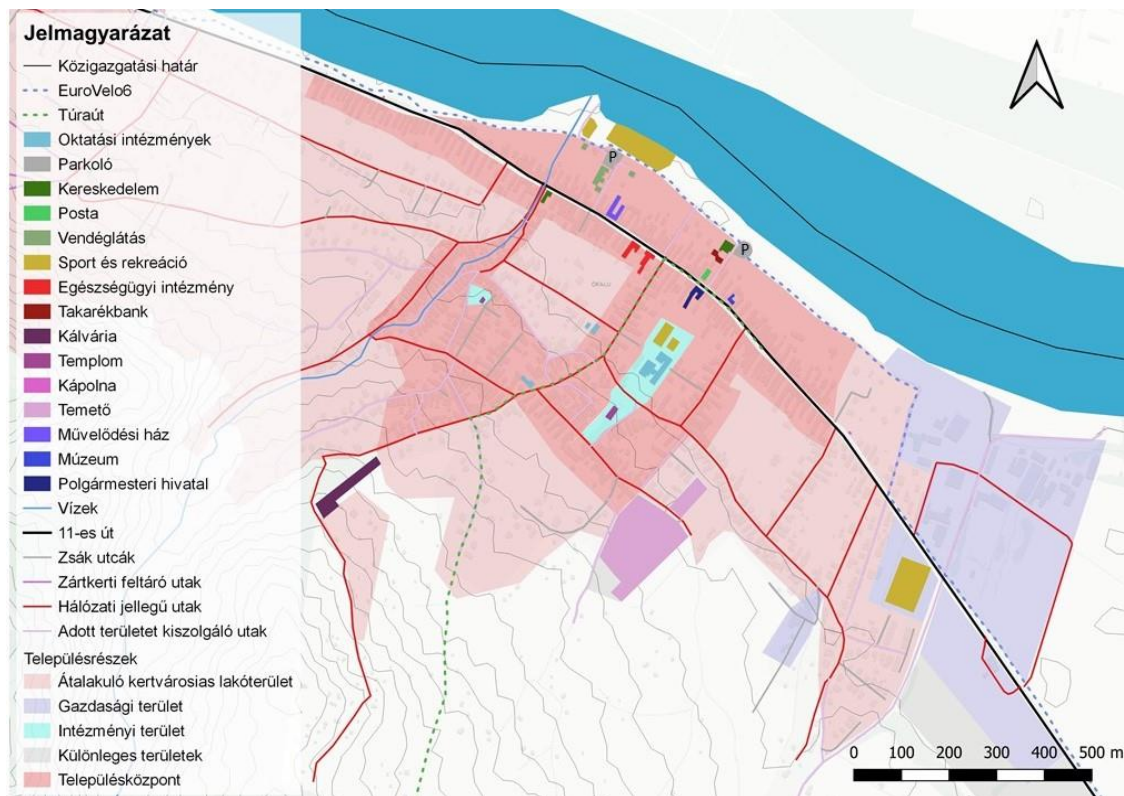
Lakosság jelentős részét magába foglaló településrész az átalakuló kertvárosias lakóterület. Ez a rész szervesen kapcsolódik a központhoz, amely jellemzően a település nyugati részén helyezkedik el. Közúthálózata a központhoz kapcsolódik, de jelentős különbség, hogy e területen az épített környezet és ezáltal a lakosság is jóval fiatalabb. (ld. 28. ábra)

Lakóterületek közül kiemelkedik Bogonhát településrész, amely a közigazgatási határ keleti részénél található. Ez a rész magánterület. Közel egy tucat villa épület található itt. Dunabogdány egészétől teljes mértékben kívülálló telep. (ld. 28. ábra)

Intézményi területek kis kiterjedésűek és a település központjában találhatjuk őket. Ezen terület magában foglalja az Templom, Iskola, Sportcsarnok, Tanuszoda, Óvoda területét. (ld. 28. ábra)

Gazdasági terület a beépített terület keleti részén találhatjuk, közvetlenül a falu kapujaként szolgáló egykori Bánya - hidat követően. A 11. es úttól északra történelem során főként a bányászatból származó köveket dolgozták fel, majd e területen indították útjára a Dunán a kész anyagot. Manapság ez a terület számos vállalkozás központjául szolgál. Van itt Fatelep, barkácsbolt, raktárépület, sőt mai napig működő kőbánya nyíltvízi rakodója is. (ld. 28. ábra)

Különleges területek, jellemzően a település keleti részén elszórtan találhatók. Ezen területi besorolás alá tartozik a dunabogdányi kőbánya és kiszolgáló területe. Számos kis kiterjedésű, nem gazdasági funkciót ellátó terület tartozik még hozzá. (ld. 28. ábra)



28. ábra Központi terület településszerkezeti vizsgálata
(alapadat forrása: saját ábra)

6. Az épített környezet és az építészeti örökség vizsgálata

6.1. Dunabogdány jelenlegi épületállománya

Dunabogdány jelenlegi épületállománya településrészenként eltér. Településközpont jellegzetes épületei, hasonló korban, azonos stílusjegyeket hordoznak és hozzávetőleg hasonló állapotban találhatók meg. Kijelenthető, hogy ezek a házak zömmel eredeti állapotukban találhatók meg. Sok esetben találkozhatunk szép és felújított homlokzatokkal, de energiahatékonysági felújítás mértéke mégis elenyésző. Nyílászárók változatosak, sok helyen találhatók modern műanyag vagy fa többrétegű üveggel ellátott ablakok, de hagyományos 1 rétegű üveggel rendelkező ablakokból is találhatunk itt.

Átalakuló kertvárosias lakóterület már jóval változatosabb képet mutat. Jellemzően ezen a területen a házak jóval nagyobb arányban rendelkeznek szigeteléssel. Épületek kora is jóval fiatalabb. Ablakok általánosságban több rétegű üveggel

rendelkezik. Ezen a területen már megjelennek modern energiatermelő eszközök, így találkozhatunk napelemekkel és napkollektorokkal is.

Intézményi épületek esetében az energiahatékonyság mentén fel lettek újítva az épületek. Minden esetben több rétegű ablakkal és szigetelt épületekkel találkozhatunk. Némely esetben szintén előfordul modern megújuló energiaforrás használata is. Az épületek koruk alapján változatosak, de kiváló állapotban vannak.

Bogonhát településrész esetében az épületek állapota kiváló és fiatal. Minden esetben többretegű ablakok és szigetelt házakat találhatunk. Megújuló energiaforrás használata kiemelkedik arányaiban ezen a területen.

Gazdasági és ipari területek esetén sajátos képet kapunk. Jellemző raktár és egyéb épületek, változatos energiahatékonysággal működnek. Megújuló energiaforrás használata alacsony. Épületek kora változó, de modern építményeket is találhatunk köztük.

Különleges területek esetében az épületállomány diverz, egyaránt találhatunk modernebb és régebbi épületeket is. Ezáltal változó energiahatékonyság jellemző, szigetelt épülettől régi rossz állapotú ingatlanokkal is találkozhatunk.

6.2. Az épületek telken belüli elhelyezése, a beépítés módja

Dunabogdány hat településrésze mind az épületek elhelyezésében, mind a beépítés módjában különbözik egymástól. Ezek közül valóságban négy részről érdemes hangsúlyosan beszélni, melyek a településképeben is hangsúlyosak.

A klasszikus településközpont adja Dunabogdány fő arculatát. Ennek egyik fő ismérve, hogy előkerttel nem rendelkező, oldalhatáron álló házak sorakoznak itt. Zömében az épületek oromfalasak, földszintesek. (ld. 30, 34. ábra) A telkeken belül a házak hosszanti irányban nyúlnak el. (ld. 29, 34. ábra) Kivételeket is találhatunk, előfordulnak az utcával párhuzamos gerincű házak is. (TAK, 2017. 28. old.)



29. ábra Utcával párhuzamos ház
(alapadat forrása: www.earth.google.com)



30. ábra Utcával merőleges ház (alapadat forrása:
www.earth.google.com)

Átalakuló kertvárosias lakóterület viszont már más képet mutat. Általánosságban előkerttel rendelkező, szabadon vagy oldalhatáron álló beépítésről beszélhetünk. Sok esetben az épületek a telek végén találhatóak, köszönhetően a domborzati adottságoknak. (ld. 31, 34. ábra) Földszintes, emeletes és tetőtéri beépítéssel rendelkező otthonokat is találhatunk itt. (TAK, 2017, 30. old.)

Lakóterületek közül a legkisebb és egyben legzártabb közösséget Bogonhát településrészen figyelhetjük meg. Ezen a területen változatos méretű, de egyaránt szabadon álló épületek állnak. Jellemzően emeletes villákról beszélhetünk. (TAK, 2017, 31. old.) (ld. 32, 34. ábra)

Fontos kiemelni még a gazdasági területeket. Itt jellemzően szabadon álló elhelyezkedés van a telkeken belül, de néhol oldalhatáron álló épületeket is megfigyelhetünk. (TAK, 2017, 32. old.) (ld. 33-34. ábra)



31. ábra Átalakuló kertvárosias lakóterület minta ház (alapadat forrása: www.earth.google.com)

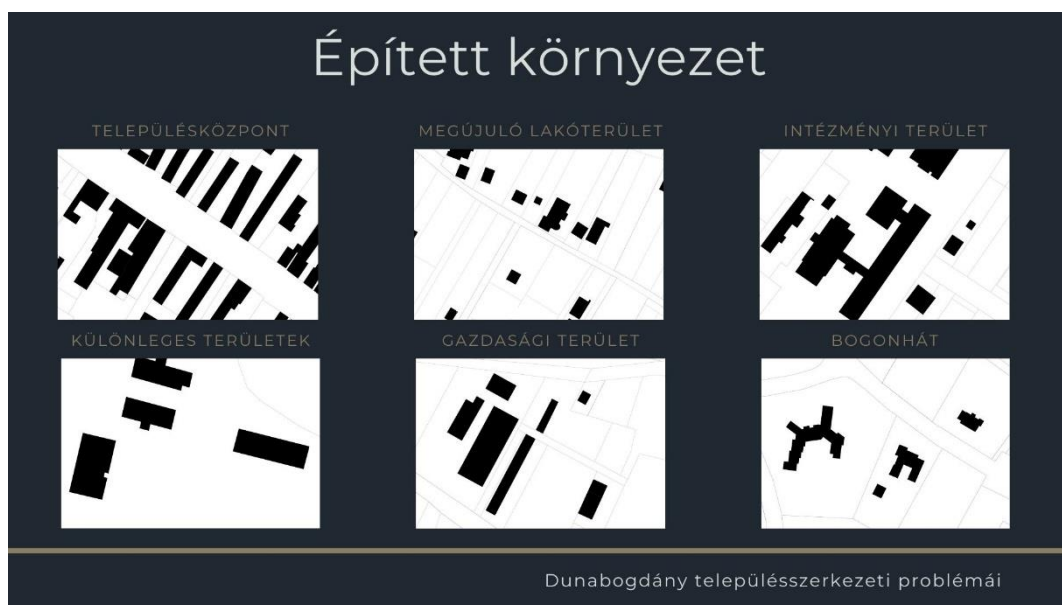


32. ábra Bogonhádi épület (alapadat forrása: www.otthonterkep.blog.hu)



(33. ábra Gazdasági terület (alapadat forrása: www.earth.google.com)

Külön tekintettel kell beszélni a patakot övező területről. Itt jellemző a hosszházas beépítés. Sok esetben oromfalas, de találhatunk olyan telkeket is ahol a ház beljebb található.



(34. ábra Épületek elhelyezése telken belül (alapadat forrása: saját ábra)

6.3. Jellemző építészeti karakterjegyek, karakteresen elváló területek

Dunabogdány építészeti karakterének fő alkotó eleme a helyben bányászott kő. Ezen építő anyagot a település egészén megtalálhatjuk, különböző formákban. Házak aljzatának burkolatán túl, számos térburkolat is helyi anyagokból készül. Jelenlegi utcaszervezetben egyaránt kulcsfontosságú anyag, hiszen számos járda és út is épült ebből. Itteni kőkerítések esetében is fontos alkotóelemül szolgál. Dunabogdány örökséget képez a mára egyre kevesebb helyen található, ám annál érdekesebb kőkapuzatok sora. Ezen kapuzatok a kézi erővel végzett bányászat idejében kialakult, kőfaragó mesterek hagyatéka, egyedi értéket képvisel.

Épületek esetén egységes karakterűekkel a településközpontban találkozhatunk. A többi öt településrészen ilyen fokú kohézió nem jellemző. A sűrűn beépített területen a telkeket a fésűs beépítés jellemzi. Sajátos képhez hozzátartozik, hogy oldalhatáron állnak és nem található előkert előttük. Ezen házak általában egy, esetlegesen kettő ablakkal rendelkeznek, amelyek osztottak és vertikálisan nyújtottak. Jellemzően ezen ingatlanok esetén a házhoz hosszirányban kapcsolódik tornác is.

Átalakuló kertvárosias lakóterületen az épületek kevésbé egységesek. Modern épületek többnyire szabályozásokat betartva változatosan állnak egymás mellett.

Bogonhát településrészen modern villa épületek egységessége nem észrevételezhető. Külön álló otthonok egytől egyig sajátos képet mutatnak

6.4. Építészeti örökség

Dunabogdány település, a Dunakanyar ékessége. Ezt az egyediséget a történelmi hagyományon túl építészeti öröksége is őrzi. Településközpont építészete már országos léptékben tekintve is egyedülálló. Nem csak a központban találhatunk kiemelkedő építészeti alkotásokat. Számos, főként egyházi épületet tekinthetünk meg a település több területén. Ezek szórányosan helyezkednek el a helységben, de jellemzően a településközpont közelében találhatók. Ezek közül kiemelkedik:

Római katolikus templom (ld. 40. ábra (4.)) : Vallási épületek közül a leghangsúlyosabb helyszínnek Nepomuki Szent János- templomot tekinthetjük. (ld. 35. ábra) Településközpont szívében találhatjuk, fő utcák találkozásában. A templom előtt lévő terület szintén fontos jelentőséggel bír. Gyakran ad helyet hangversenyeknek, egyházi ünnepek és egyéb megemlékezéseknek. A mai templom helyén már a középkorban



35. ábra Római kat. templom
(alapadat forrása:
www.wikipedia.org)

is találhattunk egyházi épületeket. Az idő, tűzvész és egyéb külső hatásoknak köszönhetően, számos alkalommal újjáépülő templomot találhatunk itt. 1937-ben, miután ledőlt az akkori templom oromfala, egy új templom építése vált szükségessé. Az új épület, Fábíán Gáspár építész terveire alapozva, 1939-ben kezdődött el. Jellegét tekintve modern. Különlegessége, hogy Dunabogdányi kőből épült felt. A templomot övező kerítés falában a régi templom nyolc pillérfejezetét találhatjuk befalazott állapotban. (INT-12)

Szent Donát – Kálvária (ld. 40. ábra (5.)) : Jelen kápolna 19. század első felében épült, stílusát a késő barokkhoz sorolhatjuk. Jellegét tekintve, egyhajós épület, mely a falu fölé emelkedő meredek domb tetején épült fel. (ld. 36. ábra) Külsőjét megvizsgálva keleti irányba tekintő tornyának homlokzatán csekély mértékben kiemelkedő részeket (Rizalit) találhatunk. A kapu felett fél hold alakú építészeti tere (lunetta) egyenes záródású. A két oldalán szoborfülkéket is találhatunk. Ezen homlokzaton többek közt előfordul téglalap alakú illetve félköríves harangablak. A tornyát nyolccélú bádogból készült sisak fedi. Belseje puritán, a belül található boltozat három részre tagolódik. Ezen három részen, a mennyezeten freskókat találhatunk. A belül elhelyezkedő oltár szélein szobrok találhatóak, melyek Szűz Mária szüleit ábrázolják. Szent Donát Kápolna előterében található stációk 1875-ben épültek, de 1955-ben kerültek az eredeti képek helyébe, a manapság is látható faragványok. (INT-13)



36. ábra Szent Donát kápolna
(alapadat forrása:
www.wikipedia.org)

Református templom (ld. 40. ábra (3.)) : A településközpont nyugati részén található, megbújva a falu mindennapos zajától. A 19. század történelmét vizsgálva, fontos megemlíteni elsők között, hogy 1802-ben megépítették megközelítőleg fél év leforgása alatt a jelenleg is fontos és meghatározó református templomot. Ezen templom tetőszerkezete hozzávetőleg 100 évvel korábban tűzvészben leégett, de 2002-ben egyaránt kívül-belül régi állapotát visszaállították. Jelen felújítás okán, manapság is kiváló állapotban van a templom. (ld. 37. ábra) Belső elrendezését tekintve külön érdemes megemlíteni a Szószéket. Ezen berendezés koronáját zászlók ékesítik. Ezen zászlók nemzeti színén túl a református egyház címerével ékesítették. (INT-14)



37. ábra Református templom
(alapadat forrása: reformacio.mnl.gov.hu)

Szent Fábán Sebestyén kápolna (ld. 40. ábra (2.)) : Kápolna a falu déli részén található, a településközpont határán. Késő barokk épület, a településképhez illő módon oromzatos. Háromfokú lépcső vezet a kapujához, amely egyenes záródású. (ld. 38. ábra) A kápolna 1838-ban összedőlt, melyet 1844-ben építettek újjá, ezt zárkövében is megőrizte. (INT-15)

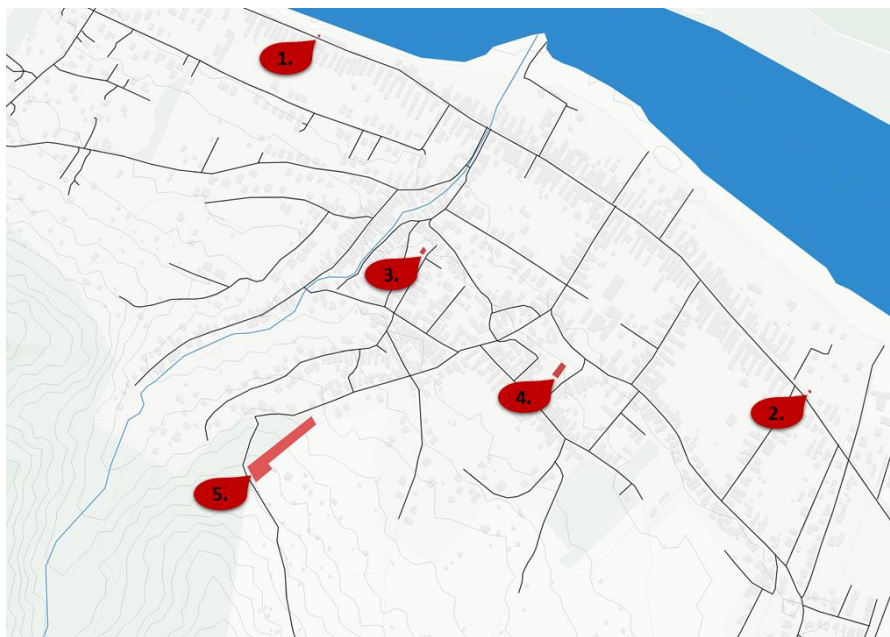


38. ábra Szent Fábán Sebestyén kápolna
(alapadat forrása: www.fotoport.hu)

Szent Rókus kápolna (ld. 40. ábra (1.)):A településközpont túlsó szélén található, jelentős közelségbe a Dunához. A kápolna mellett közvetlenül húzódik az Eurovelo 6-os kerékpáros útvonal, illetve a 11-es főútvonal. Dunabogdány jelenlegi kápolnái közül ez a legidősebb. Már az 1800 - as évektől része az itt élők életének. Jellemét tekintve hasonló a Szent Fábán Sebestyén kápolnához. Későbarokk épület, a külső homlokzatán kőkeretes ajtóval és faragványokkal. Fő párkánya, ereszpárkányként mutatkozik az épületen. Felfelé egyre keskenyedőbb oromfalán találhatunk egy keresztet is, mely kissé bemélyedve található a fal síkjában. Tetejét pala fedi, míg a tornyon található hagymasisak bádoggal borított. (ld. 39. ábra) A kápolna belseje négyzetes tér, kosáríves boltozott záródással. (INT-16)



39. ábra Szent Rókus kápolna
(alapadat forrása: saját kép)



40. ábra – Építészeti örökségek (alapadat forrása: saját ábra)

7. A táji és természeti adottságok és örökség, jellemző tájkarakter, zöldinfrastruktúra-hálózat

7.1. Éghajlati adottságok táji adottságok, a kistáj jellemzése, tájkarakter

Dunabogdány tájkarakter tekintetében négy részre osztható. Ezen karakterek közül kiemelkedik a hegységpermi erdődomináns táj. A közigazgatási határon belüli terület döntő többségét jelenti.

Lakott területek esetén három elkülöníthető

egységet

figyelhetünk meg. Keleten

szántó domináns homogén

tájat, míg a határ mentén és

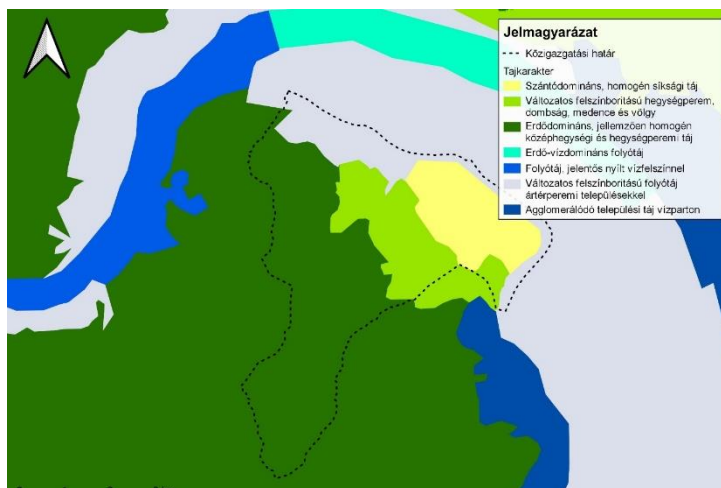
nyugati részen változatos

felszínborítású folyótájat, és

ártérpermi település karaktert

láthatunk. A település

centrumába kelet felé elhúzódva változatos felszínborítású hegységpermet, völgyet találhatunk. (ld. 41. ábra)



41. ábra Tájkarakter térkép (alapadat forrása: természetem.hu)

7.2. Dunabogdány domborzati adottságai

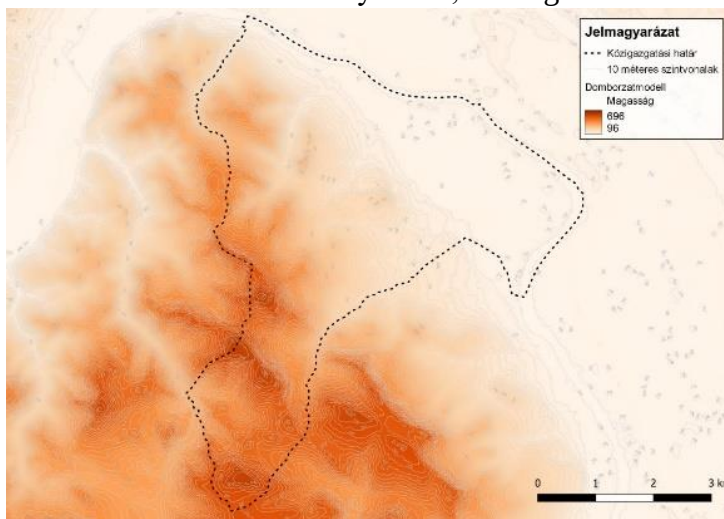
A helyi domborzat, jelentős karaktert ad ennek a településnek. Duna melletti sík terület-et követve a 11-es út után fokozatosan déli irányba nő, a tengerszint feletti magasság.

Dunabogdány legmélyebb pontja közel 100 méter magasan van, míg a legmagasabb, megközelíti a 700

métert.

Településközponton belül 11-es út és a legmagasabb lakott pontja között közel 100 méter különbség figyelhető meg.

(ld. 42. ábra) Megállapítható,



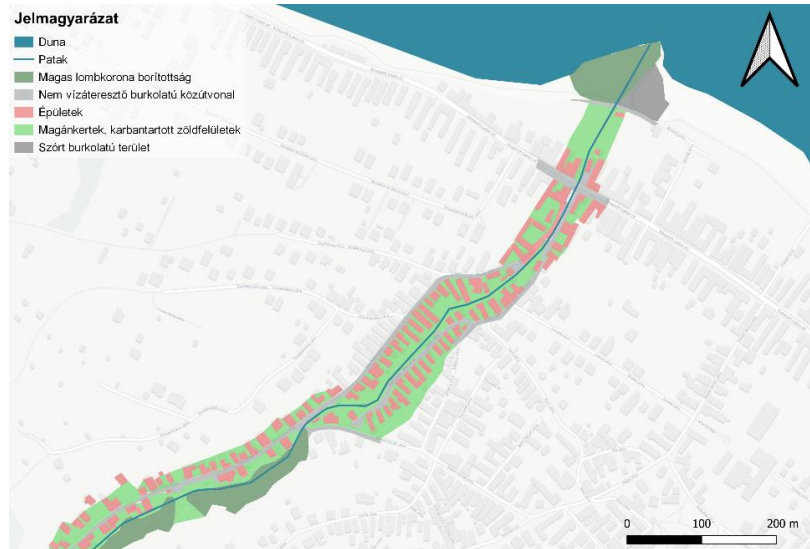
42. ábra Domborzati térkép (alapadat forrása: AppEARS)

hogy a területen új épületek építésénél, illetve az új közlekedési fejlesztéseken túl, közösségi terek kialakítása is nehezített. Domborzatból adódóan sok helyen figyelhetünk meg támfalakat is, melyek elengedhetetlenné váltak számos terület konfliktusainak

feloldása miatt. Településközpontban 20-40 méter domborzati különbséggel lehet számolni. Központ két fő tengelye mentén készült hosszirányú metszet érzékletesen bemutatja a helyi terep sajátosságát. (ld. 1,2. melléklet)

7.3. Közterületi zöldfelületek jellemző

A közterület képe településrészénként eltérő. A központban a zöldfelületi arány kicsi. Jellemzően a 11-es út mentén a legkiterjedtebb. (ld. 43. ábra) A szűk utcákban, zömében nem megoldható, a zöldsávok létesítése. A teresedéseknél viszont már megjelennek nagyobb zöldfelületek. Idős megtermett fák és élő ágak találhatóak itt. Vannak olyan területek, ahol kialakítottak közterületi zöldsávokat. Gyakoriak a sövények, fák, élő virág kiültetések. A lakóterület környezetében, a Duna mentén a legnagyobb a zöldfelület aránya. (ld. 44. ábra) A meglévő növényzetet kiegészítik a növény kiültetések, de az elmúlt években sorfa kialakítása is történt. Központban található patak meder ökológiai értelemben nem megfelelő. Ugyan a patakot zömében magánkertek veszik körbe, de a kerítéseket követően a meder központi szakaszán szilárd burkolattal rendelkezik. (ld. 45. ábra)



45. ábra Patak völgy elemzés (alapadat forrása: saját ábra)



43. ábra 11-es út zöldinfrastruktúrája
(alapadat forrása: www.earth.google.com)



44. ábra Dunapart
(alapadat forrása: www.ilovedunakanyar.hu)

7.4. Egyes jogszabályi lehatárolások (OTrT, BATrT)

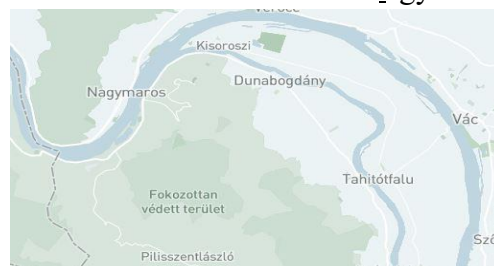
Dunabogdány területét számos jogszabályi lehatároláson belül megtalálhatjuk. Egyik legfontosabb, hogy Budapest agglomerációjának része. Alapvetően az agglomeráció észak - nyugati szektorában teljes lehatárolás majdnem határát képi. Az utána következő északibb települések közül már csupán Kisoroszi és Vác szerepelnek Budapest agglomerációs tervében. (BATrT, 2005.) (ld. 46. ábra)



46. ábra BATrT lehatárolás
(alapadat forrása: docplaeayer.hu, KSH)

Az országos településrendezési terv alapján négy területfelhasználási kategóriára osztható Dunabogdány. Erdőgazdálkodási térségre, vegyes területfelhasználású térségre, mezőgazdasági térségre illetve vízgazdálkodási térségre. Az alábbi sorrend szerinti területi nagysággal az erdőgazdálkodási területek nagysága a legkiterjedtebb. (OTrT, 2018.)

Természetvédelmi lehatárolások esetében fontos megemlíteni, hogy a Duna-Ipoly Nemzeti Park tagjaként, védelem alatt áll az összefüggő erdő, a Visegrádi - hegységben, továbbá a Szentendrei Duna-ágat övező ártéri ligeterdő maradványok (Kisoroszi felé közlekedő átkelőhelytől az ipari rakodó területig) is. (ld. 47. ábra) Jellemző, hogy a hegyoldal fokozottan védett terület és ennek jelentős része bioszféra rezervátum egyaránt. A településen, sok helyen találhatunk elzárt területeket is, a fokozottabb védelem érdekében. Nemzeti Park igazgatóság közigazgatási határán belül 2 db területet tart hivatalosan nyilván. Az első a Duna menti ártéri ligeterdő, a második pedig a Róka-hegyen található gyepfelületek.



47. ábra Védett területek térkép
(alapadat forrása: www.natura.2000.hu)

Utóbbi esetén fontos megemlíteni, hogy Natura 2000-es program keretein belül PSCI kijelölt területek nyilvántartásában is helyt kapott. Fontos viszont még kiemelni, hogy ezen terület nemzetközi ökológiai folyosó részét képezi. Település szinten jelenlévő ökológiai hálózat kiemelendő elemeinek tekinthetők, a felhagyott gyümölcsösök, kisvízfolyások, beerdősült bányaudvarok, továbbá a nyílt sziklafalak. (TSZT,HÉSZ, 2005.)

Környezetvédelmi szempontok figyelembevétel is nagyon fontos. Különböző védőterületek fenntartása szükséges adott területek esetén:

- Temető területétől 25 méter védőtávolság
- Kisvízfolyások és felszín alatti vízbázis esetében 50 méter a védőtávolság
- Nagy vízfolyások esetében 100 méter védőtávolság
- Országos közút esetében 100 méter védőtávolság
- Bánya esetében 300 méter védőtávolság

Településen egyéb, de fontos védőövezetnek tekinthetők a régészeti területek, ezek közül kiemelkedik hét terület: Bogon-hát, Községi-rét, Öreg-szőlő, Országúti Hosszú-földek, Cseresznyés, Ökörállás, Kis-Sváb-hegy (TSZT, HÉSZ, 2005.)

8. Közlekedési vizsgálatok

8.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Dunabogdány területén fő útvonalak esetében a 11-es számú főútvonal található. Ezen útvonal szolgál arra, hogy az itt élők meg tudják közelíteni a környező településeket, illetve összeköttetést biztosítson további főutakkal, autópályával. A 11-es út Esztergomot köti össze Budapesttel érintve az ebben a régióban található Duna menti településeket. Jelen útvonal közvetlen kapcsolatban van Budapesten a 10-es úttal, Budakalásznál az M0 autópályával. Esztergom területén közlekedők számára további lehetőségek nyílnak az utazásra a 111-es és a 63-as útvonalon egyaránt. (ld. 48. ábra)



48. ábra Regionális közút hálózat (alapadat forrása: saját ábra)

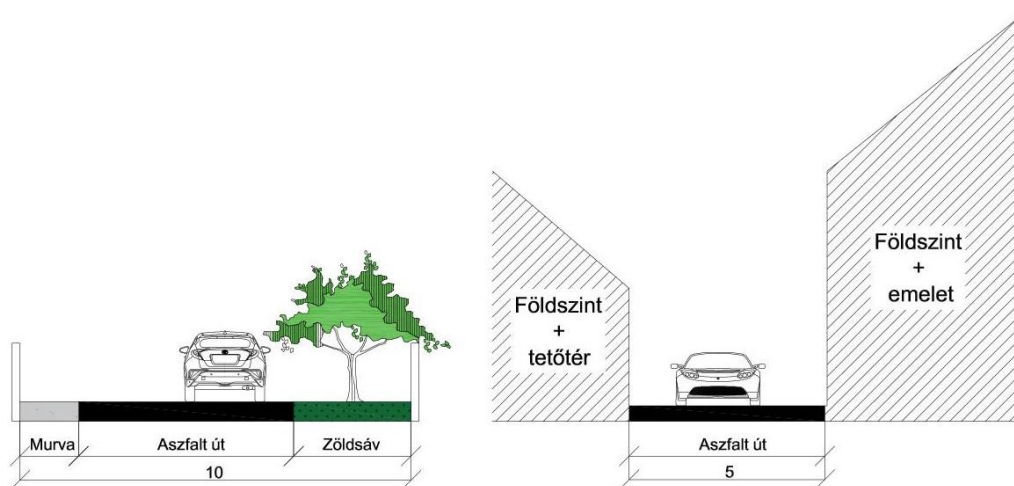
A település esetében egyéb regionális hálózattal közvetlen kapcsolat nincsen. Legközelebb vízi útvonalak igénybevétele Visegrádon, kötőtpályás vasúti hálózat igénybevétele Nagymaroson található meg. Tömegközlekedést szolgáló repülőtér nem található a település közvetlen környezetében.

8.2. Közúti közlekedés

8.2.1. Jellemző utca keresztmetszetek

Az utca keresztmetszetek településrészenként különböző képet mutatnak. A vizsgált területek, amelyek meghatározóak a településszerkezetben, különböző igényeket szolgálnak ki. Dunabogdány utcáira jellemző, hogy olyan szűk keresztmetszetűek, melyek ugyan zömében párhuzamos közlekedésre alkalmasak, de az ideális 12-14 méter szélességet nem érik el. Ez a tény számos konfliktus forrása lehet, hiszen a gyalogosok, aktív és passzív gépjárművek folyamatosan nehezítik egymás haladását. A vizsgálat során a településközpontot és az átalakuló kertvárosias lakóterületet emelem ki.

Településközpontra jellemzőek leginkább, az igazán szűk utcák. A felmérték közül a legkisebb, gépjárművel is járható utca, 5 méter széles. A belógó ereszek miatt, nemhogy a párhuzamos közlekedésre alkalmatlan, de még az arra sétáló járókelők is nehezen férnek el. (ld. 49. ábra)

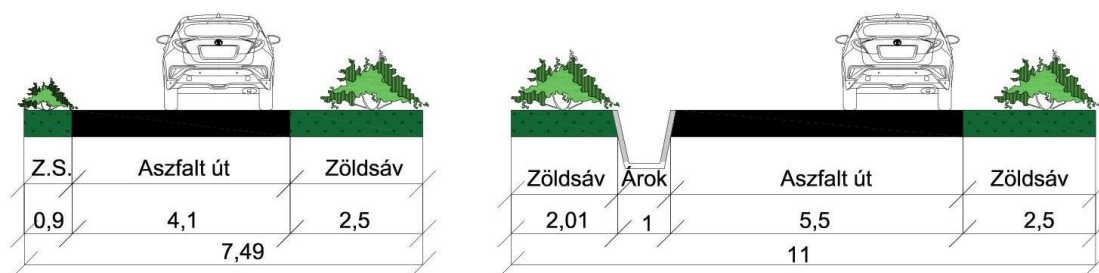


(49. ábra Utca keresztmetszetek Településközpontban (alapadat forrása: saját ábra)

Az utcák közül a legnagyobb 13 méteres volt. Az itt található Fő út is csak 20 méteres. A nagyobb utcák a gyalogosok közlekedésére is egyaránt alkalmasak, sőt jelen esetben zöldsávot, és felszíni vízelvezetést is találhattunk, a kellően biztonságos gyalogos járda mellett. Megállapítható, hogy a csapadékvízelvezetés sok helyen hiányzik. A

közterületi hulladéktárolók kis számban vannak jelen. Gyalogosok számára kijelölt járdák, vagy szűkösek, vagy egyáltalán nincsenek.

Átalakuló kertvárosias lakóterületen utcák szélessége zömében meghaladja a településközpont átlagát. Jóval nagyobb arányú a zöldsávok jelenléte. Átlagosan tekintve 9-10 méter közötti utca szélességről beszélhetünk. Legszűkebb utcák 6-7 méteresek, a legszélesebbek megközelítik akár a 12 métert is. (ld. 50. ábra) Itt fontos kiemelni, hogy a megújuló szakaszokon gondosan figyeltek a vízelvezetésre, ezáltal igényesen kiépített árkok is telepítésre kerültek. Ezek szintén nem terjednek ki a terület egészére. Közterületi kandeláberek sok helyen megtalálhatóak, viszont közterületi hulladéktárolót itt sem találhatunk. Jellemző ezen a területen, hogy járdát nem találhatunk, viszont a gyenge forgalom miatt az utak mente is biztonságos. Az itt található utakat sok helyen zöldsáv övezi, így az utcák karaktere jóval ökológikusabb a településközponti utcákéhoz képest.



(50. ábra Utca keresztmetszetek átalakuló kertvárosias lakóterület (alapadat forrása: saját ábra)

8.2.2. Utcák burkoltsága

Dunabogdány központi területén az utak jellemzően aszfalttal borítottak, de a falu külső területein találhatunk burkolatlan murvás vagy földutakat is. Belső településközponti területeken, számos helyen találkozhatunk a kőbányászat termékével, jó pár utca esetében helyben bányászott kövekkel burkolták a forgalmi sávot és a járdát is. Utóbbi utcák esetében a minőség változó képet mutat. Megállapítható, hogy az utak minősége változó. A fő út, vagyis a 11-es út minősége megfelelő. Az ide torkolló hálózati jellegű utak minősége változó, kevés úthibával rendelkeznek. Zsák utcák és az adott terület kiszolgáló utak, kisebb forgalmat bonyolítanak le, ennek ellenére ezek esetében már gyakoribbak a



51. ábra Utcák burkoltsági térképe (alapadat forrása: saját ábra)

minőségében gyengébb burkolatok. Még így is elégséges minőséget biztosítanak. Összességében egy két utcát leszámítva, elégséges minőségű, jól járható, burkolt utakat találhatunk. Központban az összes út szilárd burkolatú. (ld. 51. ábra)

8.3. Közösségi közlekedés

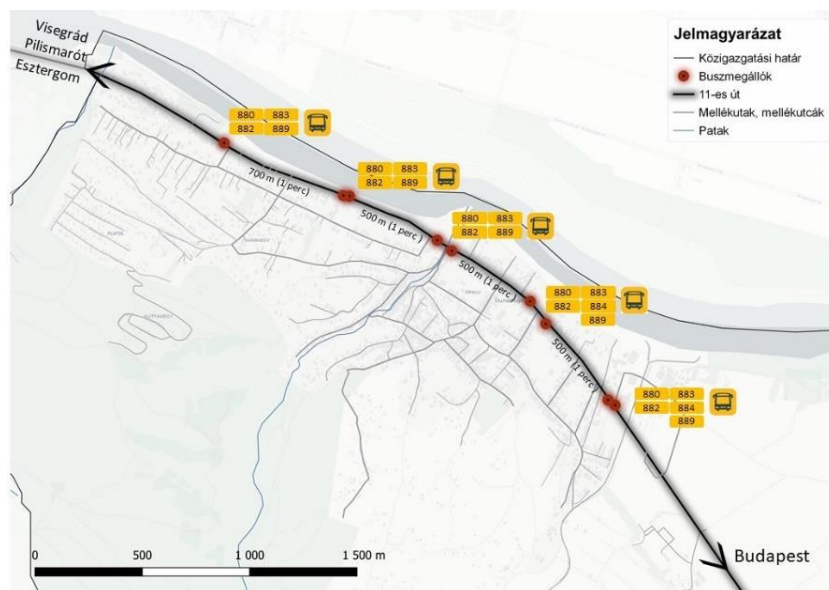
Általánosságban kiemelhető, hogy a korábban táji, természeti és a domborzati vizsgálatok által kimutatott eredmények tanulsága szerint a települési tömegközlekedés csupán közúton vagy vízen lehetséges. Kötőtpályás közlekedésre nem alkalmas a település. Ezen adottságokhoz mérten készültek vizsgálatok.

8.3.1. Hajó közlekedés

Dunabogdányban annak ellenére, hogy a hely adottságok megengednék, menetrend szerinti hajójárat nem közlekedik. A csúcsidei heves forgalom csillapítása érdekében megfontolandó lenne ezen téma körbejárása. Jelenleg legközelebb Visegrád és Nagymaros között találhatunk kompjáratokat illetve Kisoroszi és Dunabogdány között. Szomszédos településekre is csupán esetenként tervezett utak esetén áll meg hajó, de rendszeresen áthaladó utasszállító hajók sem közlekednek erre.

8.3.2. Autóbusz közlekedés

Dunabogdány autóbusz közlekedés tekintetében ellátott. A közigazgatási határon belül összességében 4 volán buszjárat közlekedik, amelyek egyaránt Budapestről (Újpest Vársokapu) érkezik, de a végállomás változó. A 884-es busz végállomása Dunabogdányban található, amelynek a buszfordulója mai Heim sütőde melletti parkoló területén történik. A 889-es busz Pilismarótig közlekedik, míg a 882 és 883-as járat Visegrádig szállít utasokat. A 880-as busz viszont már egészen Esztergom Vasútállomásig közlekedik. (ld. 52. ábra) Az előbb említett buszjáratok változatos időnként járnak a településen. A buszok hétköznaponként Esztergom, Visegrád útirányban fél kilencig 20 percenként, majd egy óránként jár. A délutáni órákban fél kettőtől szintén 20-perces közzel közlekedik délután fél ötig, majd utána szintén óránként. Budapest útirányban reggel 8 óráig 10-20 percenként majd ez után óránként közlekedik. Délután 2 óra után 20-40 percenként járnak a járatok délután 5 óráig.



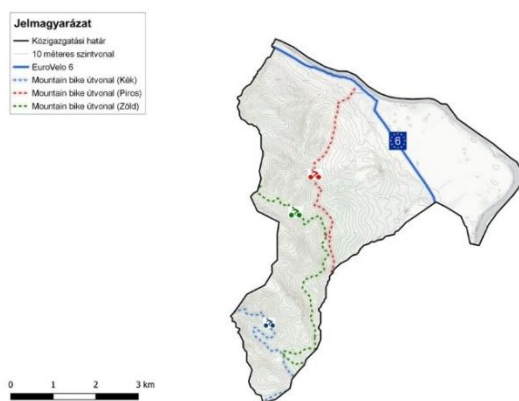
52. ábra Autóbusz közlekedés áttekintése
(alapadat forrása saját ábra)

8.4. Kerékpáros közlekedés és egyéb mikromobilitás

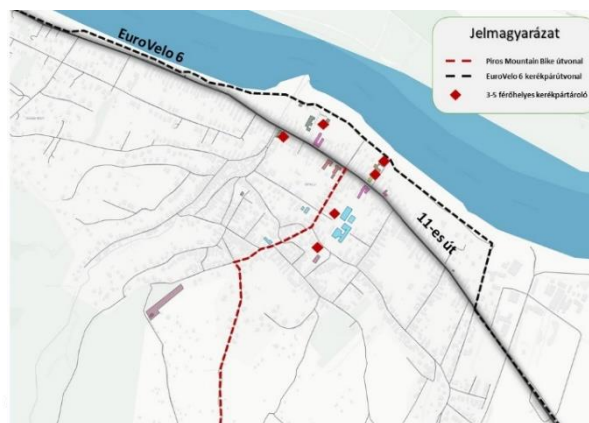
A vizsgált településen fő kerékpáros útvonal halad át. Legjelentősebb útnak tekinthetjük az EuroVelo nemzetközi kerékpárhálózatnak hatodik útvonalát, amely Nantes-ból egészen a Fekete tengerig húzódik. Jelen útvonal közigazgatási határon belüli részében a 11-es út mentén, gépjárművektől védett helyen halad. Külön érdekessége ennek a szakasznak, hogy a településközponti részen az útvonal vezetése rövid szakaszon hangulatos módon közvetlenül a Dunaparra vezet. Az itt található éttermek, pihenőhelyek, mellékhelységek megfelelő helyszínül szolgálnak az errefelé túrázó kerékpárosok számára. (ld. 53. ábra)

Dunabogdány erdeiben jelentős mountain bike túraútvonalakat is találhatunk. Piros, kék és zöld útvonalak haladnak át erre. Kiemelendő viszont ezek közül a piros útvonal, mely közvetlenül a településközpontból indul, Tahitótfalu irányában.

Kerékpártárolókat jellemzően kereskedelmi, oktatási, vendéglátóipari intézmények környezetében, illetve a Dunaparton találhatunk. Viszont ezek mennyisége látogatottságtól függően különböző kihasználtsági fokkal működnek. (ld. 54. ábra)



53. ábra Kerékpáros útvonalak áttekintése
(alapadat forrása: OSM Turistautak, saját ábra)



(54. ábra Kerékpáros lerakók áttekintése
(alapadat forrása: saját ábra)

8.5. Gyalogos közlekedés

8.5.1. Általános közlekedési feltételek

Dunabogdány egy rendkívül gyalogos barát település, annak ellenére, hogy a domborzati adottságok nehezítik az efféle közlekedést. Az itt élők többsége gyalog közlekedik, hiszen a központban minden megtalálható csekély távolságon belül. A bogdányiak, nem csupán a közkedvelt Dunapartot és a főbb kulturális köztereket keresik fel egy-egy séta alkalmával, sok esetben a saját lakókörnyezetükben, szomszédos utcákat is bejárják rekreációs tekintetben. Általános gyalogos infrastruktúra központi területen és azon kívül sincs teljes körűen kiépítve. Jellemzően sok helyen találhatunk részben kiépült vagy járda nélküli utcákat. (ld. 55. ábra) Fontos viszont megemlíteni, hogy azon utcák melyek járdával nem rendelkeznek, gyalgosoknak kisebb fennakadások mellett használhatóak. Az utak mentén a közvilágítás kiválóan megoldott. Hulladéktárolók és köztéri padok ritkán figyelhetők meg. A 11-es út mentén jelenlévő gyalogos átkelési lehetőségek alulfejlettnek tekinthetők a felmerülő általános igénykehez mérten. Mindösszesen 3 átkelőhely található a településen. (ld. 56. ábra)



55. ábra Járda hálózat állapota (alapadat forrása: saját ábra)

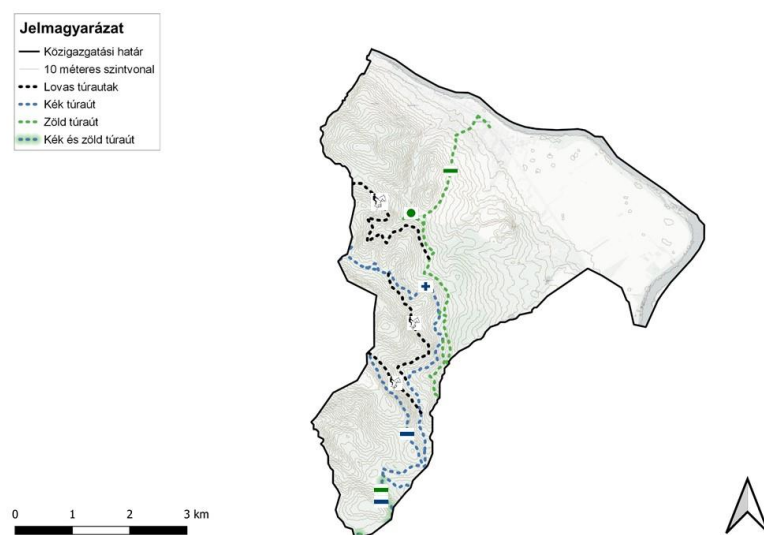


56. ábra Gyalogos átkelési lehetőségek a 11-es út mentén
(alapadat forrása: saját ábra)

8.5.2. Fő gyalogos célpontok és irányok (Túraútvonalak)

Településen belül a kerékpáros utakon kívül számos túraútvonal található. A kék és zöld utak keresztülszelik az erdős területet. Azonos nyomvonalon a kerékpáros piros, mountain bike csatlakozáshoz a zöld túraútvonal kiindulási pontja található itt. Ezen utak zömében keresztül szelik a falut. Számos pihenőhely mellett főbb túracélpontnak tekinthetjük az Urak asztalát. (ld. 57. ábra)

Alternatív, helyi jelentőségű gyalogos célpontokat fontos kiemelni. Ilyen a régi és új kálvária, a katolikus templom és természetesen a Dunapart. Érdekes lehet a turistáknak a Katolikus temető is, amelynek hangulata és az innen nyíló kilátás is egyaránt felemlő helyszínné teszi. Régi kálvárián túli, területek a közút mentén megközelíthetőek.



57. ábra Gyalogos útvonalak áttekintése
(alapadat forrása: OSM Turistautak, saját ábra)

8.6. Parkolás

Településen egyik megoldatlan probléma a parkolás. Klasszikus értelemben parkolónak tekinthető terület, mely mindenki számára elérhető, csak közvetlenül a Dunapart mellett találhatóak. Egyik ilyen parkoló a Forgó étterem mellett, míg a másik a Heim Sütöde melletti buszfordulónál található. Ezek a parkolók általában a célforgalmat szolgálják ki, az itt található szolgáltató és vendéglátóipari egységeknek köszönhetően. Ezen területek terheltsége nő a nyári időszakban, hiszen a szabadstrand vonzó hatása miatt turisták sokasága lepi el a települést.

Parkoló területet találhatunk még a főút mentén, de ezek száma kevés, csupán az út mentén élők és kis mennyiségben a boltok és intézmények parkolási igényét szolgálja ki. (ld. 58. ábra)

Jelentős nehézség a településen a meglévő utcahálózat szélességéből adódik. Szűk keresztmetszetű utcák alapvetően kétirányúak, viszont a helyi parkolási kapacitásból következően ezen szakaszokon is számos autó megáll. Ennek köszönhetően a parkolás ugyan lehetséges jelen területeken, viszont folyamatos konfliktushoz vezet a mindennapokban.

Külön kiemelendő helyszínnek tekintem parkolás tekintetében az iskolát, illetve a temetőt. Míg az egyik esetében folyamatos, a másik esetében időszakosan beszélhetünk magas parkolási igényekről. Iskola tekintetében a parkolási probléma nem jelentős mértékű, mivel korábban felismerték már a probléma megoldásának szükségességét. A megoldást 2017-ben, egy új utca, a Kiscuki köz létrehozása hozta. Az így kialakuló gyalogos barát „parkoló utca” nem csupán csillapította az iskola igényeit, de a nyári időszakban a partra érkezők parkolását is részben meg tudja oldani.

Fontos helyszínnek tekinthető még a temető, amely alapvetően közút menti parkolással elérhető, de terhelt időszakban (Halottak napja, temetések) nem képes ellátni a felmerülő igényeket. (ld. 58. ábra)



58. ábra Jelenlegi parkoló területek (alapadat forrása: saját ábra)

9. Problémák és értékek összefoglalása témakörönként

9.1 Problémák összefoglalása témakörönként

9.1.1 Humán infrastruktúrából eredendő problémák

Oktatás tekintetében az óvodai és általános iskolai ellátás a településen elégséges mértékben jelen van. A férőhelyek száma megfelelő az itt élők számára, viszont középiskolai ellátás legközelebb Szentendrén és Esztergomban található. A napi ingázás ugyan csúcsforgalomban megközelítőleg 1 óra alatt megtehető, viszont mindennapokban nehézséget okozhat. További problémát jelenthet a felsőoktatási intézmények, napi szintű megközelítése, hiszen a környezetben legközelebb jelentős távolságban találhatunk ilyen intézményt.

Egészségügyi intézmények tekintetében, megállapíthatjuk, hogy számos távolabbi intézmény megközelíthetősége nagyon nehéz, tömegközlekedéssel budapesti kórházak elérése akár 2 és fél órát is igénybe vehetnek.

Bölcsődei ellátás jelen van a településen, viszont a településen élő 1-3 éves korú gyermekek teljes körű ellátását nem elégíti ki. Így indokoltá válik a férőhelyek bővítése.

Jelentős problémát jelent, hogy ugyan számos közösségi helyszínt találhatunk a településen, de egy központi főtér nincs, amely indokolt lenne bármilyen település tekintetében. Továbbá a meglévő rekreációs és kulturális terek megközelítése elégtelen módon kiépített a település számos pontjáról.

9.1.2. Településszerkezetből adódó problémák

Alapvető problémának tekinthetjük azt, hogy számos telek bejárása nem lehetséges a központban. Számos telek nem rendelkezik utca fronti kapcsolattal. További problémát jelent kihasználatlanságuk, így ennek megoldása is fontossággal bír.

Településszerkezet jól elkülönülő településrészei közül kitűnik a Bogonhát elkülönülő szerepe. Ezen villa negyed tulajdonképpen kívülálló a település egészéből elhelyezkedését tekintve.

Számos közlekedési konfliktus forrása a jelenlegi szerkezet. Kevésbé hangsúlyos de érdekes tény, hogy a településközponton kívül lévő területeken nem találhatunk fontosabb teresedéseket, ezáltal minden a központban összpontosul.

9.1.3. Épített környezetből és építészeti örökségből származó problémák

Az épületek telken belüli elhelyezése és a beépítés módja településrészenként különbözik. Ebből fakadóan egy teljes területre kiterjedő egységes településképről nem beszélhetünk. Településrészek közül is kiemelhető a gazdasági övezet, hiszen ezen épületek kilógnak a településképből és egymás között kohéziót nem mutatnak. Indokolt ezen épületek esztétikai egységesítése a településkép érdekében.

További probléma a település egészén, hogy a lakóházak energetikai fejlettsége nem megfelelő. Számos helyen találhatunk vékony rossz minőségű nyílászárókat és szigeteletlen falakat. Fontos viszont kiemelni, hogy bizonyos épületek esetében építészeti értékük csökkenését jelentené az ilyen beavatkozás

9.1.4. Zöldinfrastruktúra hálózathoz tartozó problémák

Zöldinfrastruktúra tekintetében a lakóterületen található utcák általános zöldfelületi aránya jelent problémát. Sok esetben a szűk utcák és az ebből fakadó közlekedési és parkolási konfliktusok miatt a zöldinfrastruktúra rovására fejlődik a település. További problémának tekinthető, hogy a Csádri patakot körülvevő zöldfelület szegényes, felújításra szorul, központban nem érvényesülnek ökológiai szempontok.

9.1.5. Közlekedési konfliktusok

Település életében a közlekedés rejti a legnagyobb problematikát. Utcák keresztmetszete sok helyen, de főképp a településközpontban nem bírja el a párhuzamos közlekedést. Mivel sok helyen a közterületen parkoló autók sokasága szinte lehetetlenné teszi ezt. Ezen területek közlekedési konfliktus kiéleződését a csúcsforgalomban észlelhetjük leginkább. Ezen utca szakaszokon, számos helyen a gyalogos közlekedés rendkívül nehezített és nem biztonságos.

Utak burkoltsága sok helyen elégséges minőségű, de a hibás utak kijavítása indokolt a dinamikusabb közlekedés érdekében.

Közösségi közlekedés fejlesztése szintén időszerű. A közúti közlekedés a lehetőségekhez mérten ellátott, de a helyi igények miatt problémának tekinthető a vízi közlekedés hiánya. Dunabogdánynak nincs olyan vízi tömegközlekedési kapcsolata mely összekötné őt a környező, vagy akár távolabbi településekkel.

Kerékpáros infrastruktúra fejlett a településen, viszont a közigazgatási határ felé Tahitótfalu irányában egy szakaszon 11-es útra felvezető út rendkívül veszélyes a

kerékpárosoknak. Az itt közlekedő gépjárművek csupán sávelhagyással tudják kikerülni őket.

Egységes, nagyobb kiterjedésű kerékpártárolók elhelyezése indokolt, a megnövekedő kerékpáros forgalom parkolási igényei nincsenek kielégítve.

Gyalogos infrastruktúra sok helyen hiányos, járdák hiánya sok problémát okoz. Gyalogos átkelési lehetőségek alacsony számúak. További probléma, hogy a jelenlévő túraútvonalak szerepe kevésbé hangsúlyos a település életében.

Legnagyobb problémát a parkolás jelenti felméréseim alapján. Az itt jelenlévő parkolók nem elégítik ki a fokozódó igényt, főleg azon időszakban, mikor a turizmus virágzik a településen. További parkolóhelyek kialakítása indokolt a faluban. A közterületi parkolás magánházak környezetében szintén jelentős problémát jelentenek a közösség számára.

9.2 Értékek összefoglalása témakörönként

9.2.1 Humán infrastruktúrából eredendő értékek

Kiváló értéknek tekinthető, hogy az óvodai és általános iskolai ellátás megfelelő a településen. Maradékátalanul képes ellátni a település fiataljait. Egészségügyi intézmények helyi szinten megoldottak. Mindenki számára elérhető közelségben van gyógyszerár és háziorvosi szolgálat egyaránt.

A település bölcsődei ellátás nem elégíti ki a helyi igényeket, a környező települések közül csupán Tahitótfalun találhatunk még bölcsődét. Így a térségben a 1-3 évesek ellátása nem megoldott.

Kulturális és közösségi helyszínek programdúsak, és jó minőségűek. Azon túl, hogy jelenleg alkalmasak a társadalmi igények kielégítésére, valószínűsíthetően az elkövetkezendő évtizedekben is alkalmasak maradnak a megfelelő fenntartás mellett.

9.2.2 Településszerkezetből adódó értékek

Értékes hálózatnak tekinthető a településközpontban jelenlévő úthálózat elrendezése. Ezen sajátos szerkesztés, izgalmas kalandos település érzetét keltik. A szerkezet előnye, hogy a Dunapart hangsúlyos elemként, együtt fejlődött a településsel. Az értékes területek között kapcsolat biztosított.

9.2.3 Épített környezetből és építészeti örökségből származó értékek

Épített környezet esetén a településközpont egységes arculata jelenti a legnagyobb értéket. Homogén, egységes képet mutat. Ezen összefüggő és egyedi településrész ritkának tekinthető Magyarországon. Az örökségi vallási épületek állapota megfelelő, jól karban tartott. Fontos kulturális rendezvények és vallási szertartások helyszínéül szolgálnak.

9.2.4 Zöldinfrastruktúra hálózathoz tartozó értékek

A Bogdányi belterületen jelenleg számos idős, természetes fa él. Ezzel kellemes hangulatot és tekintélyt is ad a településnek. A Dunapart is őrzi a természetközeli báját, a fejlesztések nem uralták a természetes hangulatot. Közigazgatási terület centrális és déli részén összefüggő erdőségek, természetvédelmi területek, fontos rekreációs célpontul szolgálnak.

9.2.5 Közlekedési értékek

Közlekedés szempontjából jelentős, hogy a 11-es út jól kiépített, mely sok fontos helyszín közt teremt összeköttetést. Említést érdemel, hogy itt halad az EuroVelo 6-os nemzetközi kerékpárútvonal amely település turisztikai értékét növeli. Az autóbusz közlekedés a helyi igényekhez mérten alakult. Fontos lehetőség az itt folyó Duna, mivel potenciálisan bővíthető a közlekedés akár vízi úton is.

10. Összefoglaló érték és probléma feltérképezés

10.1 Összefoglaló probléma térkép

Dunabogdány számos problémája közül térképi úton kiemelhető szerkezeti problémákra hívja fel a figyelmet. Égető problémának tekinthető, hogy a településközpontban a kialakult szűk utcák hálózata, közlekedést rendkívüli módon nehezíti. Ezen ugyan változtatni nehéz viszont fontos, hogy a gyalogosok védelme és biztonsága meg tudjon valósulni itt. Oktatási intézményi épületek környékén néhol szűk, de van, ahol egyáltalán nem találhatunk járdát. Sajnos az itt közlekedő gyermekek folyamatos veszélynek vannak kitéve, így ezen probléma kiküszöbölése kulcsfontosságú. (ld. 59. ábra)

További problémaként jelentkezik, hogy Dunabogdány fő kulturális tereit, központjait nem köti össze biztonságos, gyalogosbarát úthálózat. A Dunapartot és a Kálváriát összekötő útszakasz lehetőségeihez mérten alulfejlett, fejlesztésre szorul idegenforgalmi szempontokat is figyelembe véve. (ld. 59. ábra)

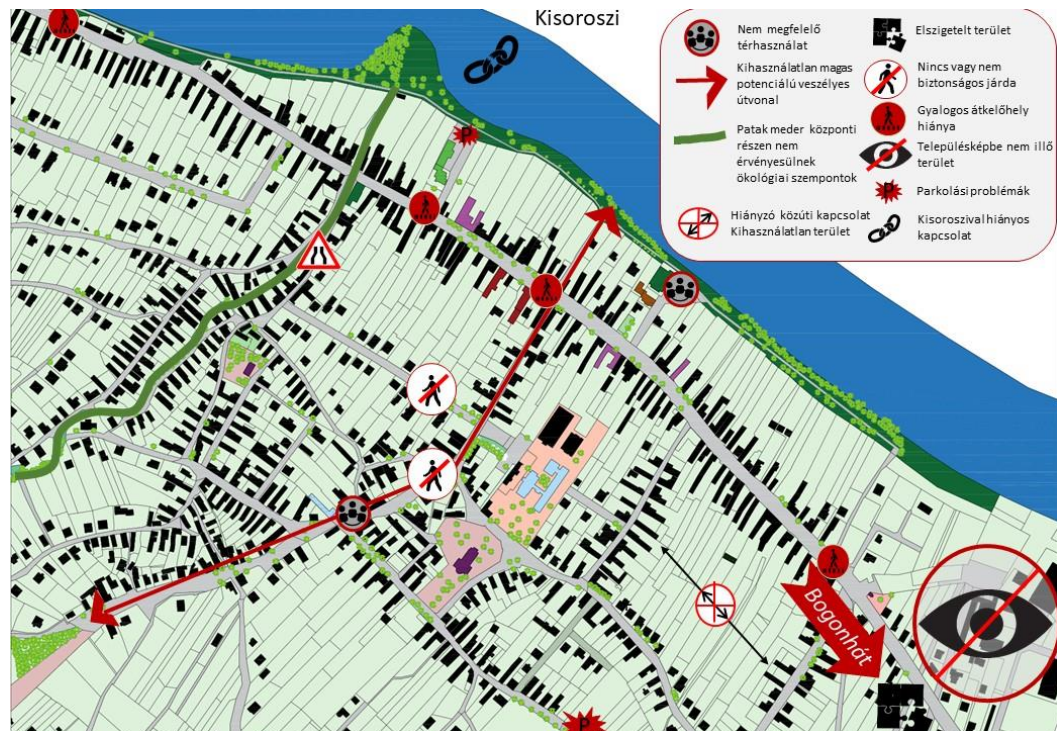
Központi területtől keleti irányban található nagy kiterjedésű területen számos telek nem rendelkezik utcafronttal és funkció nélküliek. Ezen ellentmondásos helyzet feloldásának érdekében tett megoldásai javaslatok és megoldások keresése közérdek. (ld. 59. ábra)

Kisebbségi probléma, de a település lakóiban igényként merült fel, hogy a településen megszűnt menetrend szerinti hajóközlekedés, visszaálljon, mely kiváló kikapcsolódási lehetőséget jelenthetne. Kisoroszival jelenlévő vízi kapcsolat felületessége is komoly problémát jelent. (ld. 59. ábra)

Település keleti részén található Bogonhát településrész elszigeteltsége és zártsága hasonló képpen értetlenséget jelent a lakosság körében. Ez a terület nincs bekapcsolva a település egészéhez se szerkezetileg se kulturálisan. Önálló elváló területet képez a falun belül. (ld. 59. ábra)

Településkép fontosságát hangsúlyozva ki kell emelni Tahitótfalu felől érkező utazókat fogadó látványt. Lakóterület szélén található ipari területek nem illeszkednek a településképbe. (ld. 59. ábra)

Ökológiai problémának tekinthető és kiemelendő, a központban található Csádri patak területe. E patak szinte teljes mértékben házakkal és utcákkal körbevett, így a jelenleg árokként mutatkozik, esztétikai szereppel nem bír. Ökológiai értéket nem képvisel se a patak medre se a partja. (ld. 59. ábra)



59. ábra Probléma térkép (alapadat forrása: Külső adatszolgáltatás, saját ábra)

10.2. Összefoglaló érték térkép

Dunabogdány esetében az értékes területek kiterjedése nagy. Önmagában a településközpont lakóépület építészeti öröksége kiemelendő. Mint ahogy korábban az építészeti karakterjegyek fejezetnél megjegyeztem, ezen településközpont egyedülálló hazánkban, védelme és karbantartása közérdek. (ld. 60. ábra)

További értéket képvisel a számos történelmi vallási épület, mely szorványosan, de a település egészét behálózzák. Jelen épületek nem csupán a történelem egy-egy szeletét őrzik, hanem rezonálnak az adott korok helyi kultúrájával is, mely különös pikantériát kölcsönöz ezek megítélésének. Kiváló építészeti kincsek számos kulturális rendezvénynek helyszínéül szolgálnak, ezzel egyaránt kiszolgálva a lokális és regionális igényeket. (ld. 60. ábra)

A Duna menti parti sáv Dunabogdány, talán legkedveltebb része. Nem csupán azért mert szabadstrand, játszótér, kemping, éttermek, hajókölcsönző és számos sportpálya található itt, hanem azért is mivel kiváló nagy kiterjedésű zöldfelülete és kiváló adottságai által vonzó természeti terület. Tovább növeli az értékét, hogy a területen fut részben az EuroVelo 6-os nemzetközi kerékpárosútvonal, így közkedvelt kerékpáros célpontnak is tekinthető ez a terület. (ld. 60. ábra)

Falu sajátossága, ugyanakkor kiváló lehetőséget nyújtó útszakasz is található itt. Ezen útvonal összeköttetést tud teremteni közvetlenül számos fontos közcélú terület, közösségi terek mellett a Dunapart és a Kálvária domb, kápolna között. (ld. 60. ábra)



60. ábra Érték térkép (alapadat forrása: Külső adatszolgáltatás, saját ábra)

11. Helyszíni interjúk feldolgozása

Az előzetes vizsgálataimra alapozva helyi bogdányi lakosokat kérdeztem ki, hogy milyen problémákkal találkoznak nap mint nap, hétköznapijaik során. Helyszíni személyes interjúk alkalmával számos települési problémára fény derült. Kérdéseim inkább településléptékű problémák összességére irányult. Számos kisebb de annál fontosabb problémára fény derült, mint hirdető táblák hiánya, csúszós lépcső, kátyú a járdán. Ugyan ezek a problémák mellett elmenni nem szabad de a dolgozat tekintetében nem releváns információk. Szakdolgozat szempontjából jobban fókuszba kerültek azon egyéb problémák amelyek mellett nem szabad elmenni. Legnagyobb problémának tekinthető, hogy sokak elégedetlenek a település parkolási helyzetével, sok esetben nehéz közterületen parkolni, főleg a frekvenciált nagyobb forgalmú utcák esetében. Külön kiemelték a temetőt környező parkolási zűrzavart. További probléma, hogy nincsenek megelégedve a gyalogos biztonsággal, elsősorban kiemelve 11-es úton való áthaladás tekintetében. Továbbá a 11-es út irányából a közoktatási intézmények megközelítése is nehezített. Patak kérdésköre is problémának tekinthető, de a helyiek tekintetében kevésbé fajsúlyos.

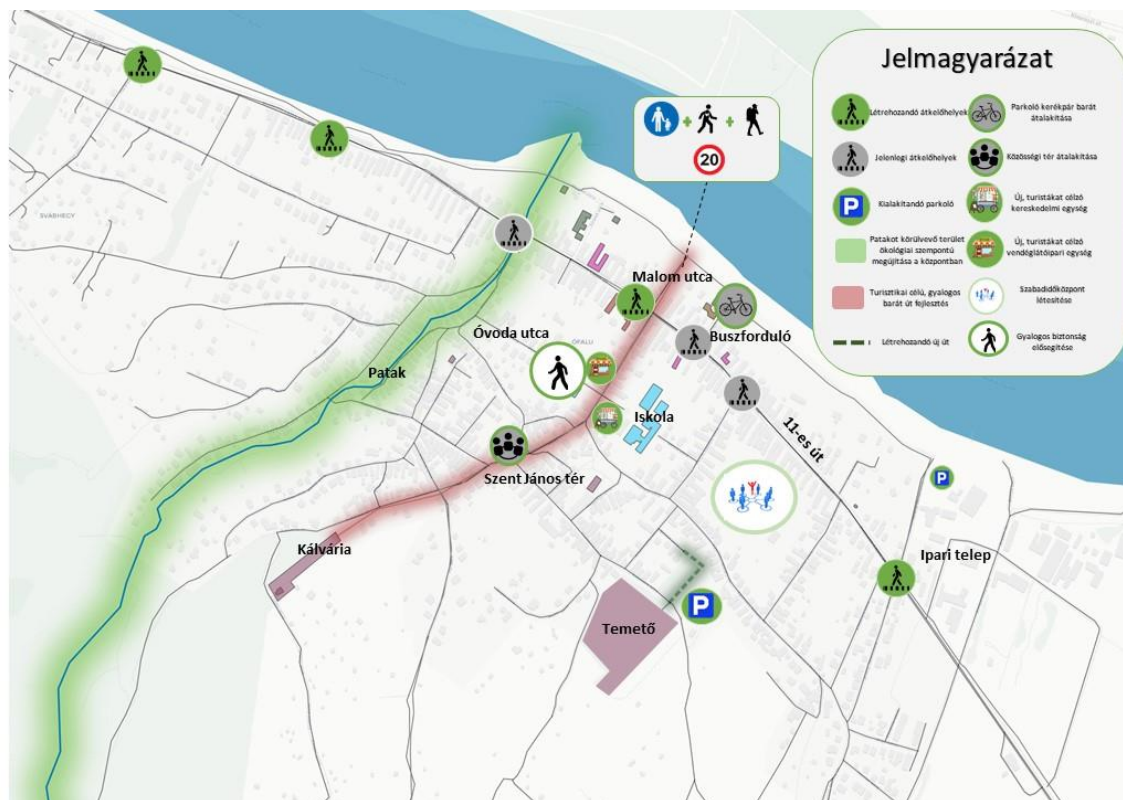
A vizsgálatok és a helyszíni interjúk számos kapcsolatot mutatnak eredményeit tekintve. Általam készített vizsgálatok alátámasztják a helyiek észrevételeit. Javaslat tételtem során, a helyi megkérdezett lakosok figyelembevétele mellett gondolkodtam.

12. Javaslatok

12.1 Tervezett javaslatok

Számos terület fejlesztése fontos jelentőséggel bír. Ennek oka, a gyalogos veszélyeztetettség, kihasználatlan területek sokasága, parkolási problémák, ökológiai diverzitás elhanyagolása illetve kiaknázatlan turisztikai lehetőségek.

Előbb említett hiányok és problémák orvosolására összefoglaló javaslati ábra készült. (ld. 61. ábra) Fontosabb központi helyszínekre összpontosítva, számos ötlet kidolgozása koncepció szinten megvalósult, amelyek irányadóak lehetnek Dunabogdány jövőjét tekintve.



61. ábra Összefoglaló javaslati ábra (alapadat forrása: saját ábra)

12.2 Megoldási lehetőségek

12.2.1 Közlekedés mobilitási fejlesztések (Kerékpár, Gépjármű, Gyalogos)

Dunabogdány legnagyobb megoldásra váró problémája a közlekedési konfliktusok. Ezek részleges feloldása fontos, elsőbbséget élvez. Gyalogos biztonságon túl gépjárművek közlekedését könnyítő beruházások, illetve kerékpáros infrastruktúra fejlesztés egyaránt prioritást képez.

12.2.1.1 Gyalogos biztonsági fejlesztések

Dunabogdány gyalogos infrastruktúrája fejletlen, köszönhetően a jelenlegi településszerkezetnek. Fejlesztése sok esetben lehetetlen, viszont ahol lehetséges minden módon szükséges ennek megoldása.

Elsődlegesen nagy problémát jelent, hogy a 11-es út mentén csupán 3 helyen található megfelelő gyalogos átkelőhely. Ennél jóval többre van szükség, hiszen további útkereszteződéseknél is áthaladnak a járókelők. Szükséges beruházás további 4 átkelőhely elkészítése buszmegállók környezetében, illetve a Dunaparthoz levezető Malom utcához. (ld. 62. ábra)



(62. ábra Gyalogátkelőhely javaslat (alapadat forrása: saját ábra)

További fontos tény, hogy közoktatási intézmények közvetlen környezetben ugyan ki van építve a biztonságos gyalogos infrastruktúra, viszont, ha egy pár méterrel arrébb tekintünk máris veszélyes utakkal találkozhatunk. Ilyen utcának tekinthető az Óvoda utca. Itt kulcsfontosságú a gyalogosvédelem hiszen a területén található az óvoda, továbbá rajta keresztül érhetők el további közoktatási intézmények. Fejlesztése gyermekvédelem szempontjából is szükséges. Az utca szélessége lehetővé teszi, a fejlesztést. (ld. 5. melléklet) A központban hasonlóan fontos szereppel bír egy új gyalogos barát tengely létrehozása. Dunaparttól kiindulva Malom utcán, József Attila utcán, (ld. 4. melléklet) Hegy utcán, (ld. 3. melléklet) Szent János téren (ld. 6. melléklet, 65. ábra) keresztül egészen a kálváriáig. E fejlesztés célja, amellet, hogy egy biztonságos gyalogos tengelyt létrehozzunk, az ide érkező turistának egy fejlett turisztikai értelemben véve is értékes új fő utcát hozunk létre. (ld. 63. ábra) Ezen utca mentén gyalogos sáv mellett találhatunk új kereskedelmi és vendéglátóipari egységeket egyaránt.



63. ábra Utca előkép (alapadat forrása: www.pinterest.com)

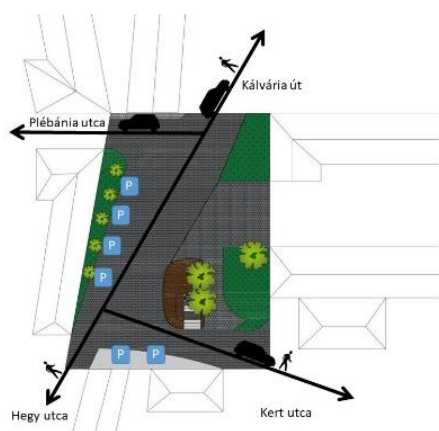
Fontos kitérni Dunabogdány főterének kérdésére, hiszen jelenleg klasszikus értelemben vett fő tér funkcióját tekintve nem létezik a településen. Javaslatom alapján



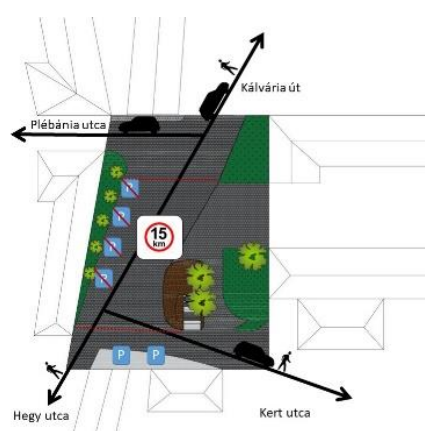
64. ábra Főtér előkép (www.orszagjaro.net)

szükséges ezen a területen is csillapítani a gépjármű forgalom áthaladását, illetve a közterületi parkolást is szükséges megszüntetni ezen kis területen. (ld. 66. ábra) Ezzel egyenes arányban lehetőség nyílik a tér ember központú fejlesztésére és térként való funkcionálására. Az

előbb említett javaslatok előképei tekintetében törekedtem a modern megoldásokat és a helyi kultúrát ötvözni. (ld. 64. ábra)



65. ábra Főter helyszínrajza
(alapadat forrása: saját ábra)



66. ábra Főter javaslat
(alapadat forrása: saját ábra)

12.2.1.2 Gépjármű forgalmat segítő fejlesztések

A gépjárművek rendkívül hátrányos helyzetben vannak Dunabogdányban. A szűk utcahálózat sok probléma forrása. Ebből fakad, hogy a parkolás sok helyen nem, vagy csak részben megoldott. Ki kell emelni a temető környékét, hiszen itt a parkolási hiány kimagasló. A probléma megoldására javaslom a Református temető mellett található zöld terület parkolókénti alkalmazását, illetve a Rózsa utcát és a Plébánia utcát összekötni szintén azon telken egy új utcát létrehozva. Javaslatom hatására nem csupán elegendő parkolóhely keletkezne, de megszűnne az ilyen esetben fennálló település egészére kiható konfliktus. (ld. 7. melléklet) A helyi zöld érdekeket nem sértve zöld parkoló és utca létrehozása lenne irányadó. (ld. 67. ábra)



(67. ábra Temető parkoló előkép
(alapadat forrása: www.odessafund.com.ua)

További parkolási problémát jelent a turisták parkolása a dunapart közelében. Ezen úgy kívánok segítséget nyújtani, hogy az eddig parkolóként használt buszforduló a Heim sütőde mellől áthelyeződik az ipari területre. (ld. 70. ábra) Itt kialakítható egy jóval nagyobb, több férőhelyes parkoló, mely nem csupán kielégíti az ide látogatók parkolási igényét, de a központ



68. ábra Pihenő előkép
(alapadat forrása: www.pinterest.com)

autós túlterheltségét is csökkenti. (ld. 69. ábra) Irányadó fejlesztés itt is, hogy zöld, minél természetközelibb megoldás szülessen. (ld. 68. ábra)



70. ábra Parkoló áthelyezési terv
(alapadat forrása: saját ábra)



69. ábra Parkoló terv
(alapadat forrása: www.earth.google.com)

12.2.1.3 Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése

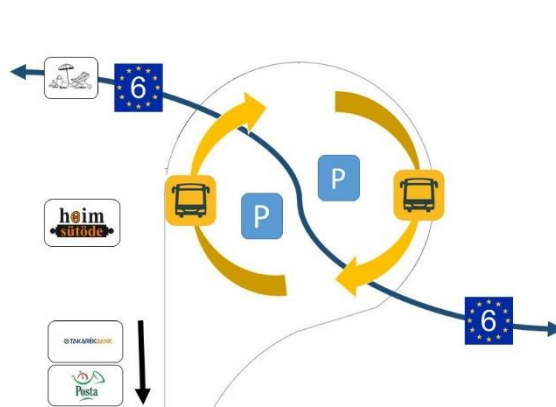
A korábban már ismertetett parkoló áthelyezésének következtében a Heim Sütőde melletti buszforduló területének átalakítását javaslom. (ld. 8. melléklet, 73. ábra) Ugyan buszok megfordulását továbbra is szolgáló terület új funkciót kap. Itt érdemes egy új kerékpáros központot kialakítani. Azon túl, hogy kerékpár tárolók kerüljenek a helyszínre további szabadtéri pihenő egységek számára is helyszínnül szolgálna. (ld. 74. ábra) Így létrejönne az EuroVelo6 - os kerékpárútvonal egyik legújabb találkozóponjtja. (ld. 71,72. ábra)



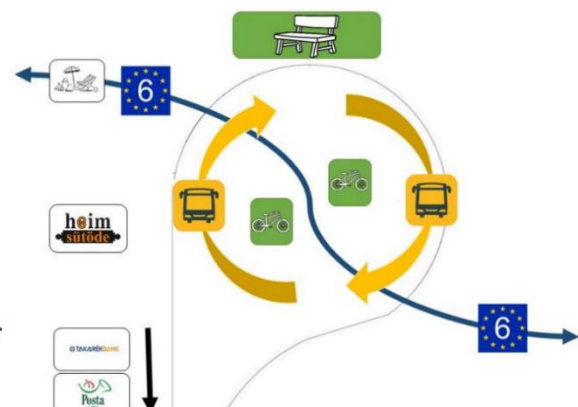
71. ábra Pihenő előkép
(alapadat forrása: www.pinterest.com)



72. ábra Kerékpár tároló előkép
(alapadat forrása: pinterest.com)



73. ábra Buszforduló helyszínrajz (alapadat forrása: saját ábra)



74. ábra Buszforduló javaslat (alapadat forrása: saját ábra)

12.2.2 Ökológiai fejlesztések

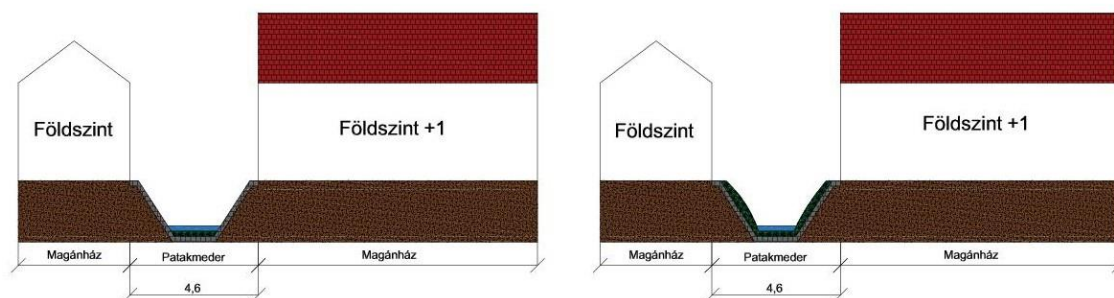
Ökológiai fejlesztés szempontjából kiemelten fontos területnek tekintem a Csádri - patak központi területen található szakaszát. Jelenleg ezen a sávon a meder inkább egy kiépített csatornához hasonlít, mely minden irányból szilárd, vizet át nem eresztő burkolattal láttak el. (ld. 75. ábra) Annak ellenére, hogy jelen kiépítettség indokolt a közeli házak védelme érdekében, viszont más települések revitalizációs munkálatai során bebizonyosodott, hogy kiválóan lehet megoldást találni ezen problémák összességére. Fejlesztés célja, hogy kialakuljon egy összefüggő ökológiai folyosó a Duna és a Csádri - patak eredési pontja közt, ezzel az átalakulással támogatva a lokális és regionális természetvédelmet. (ld. 77. ábra) Az így felújított patakmeder a közelben élők számára mind esztétikai mind mikroklimatikai előnyökkel jár. (ld. 76. ábra)



(75. ábra Patak jelenlegi állapota
(alapadat forrása: saját fotó)



76. ábra Patak előkép (alapadat forrása:
www.praga2014.wordpress.com)



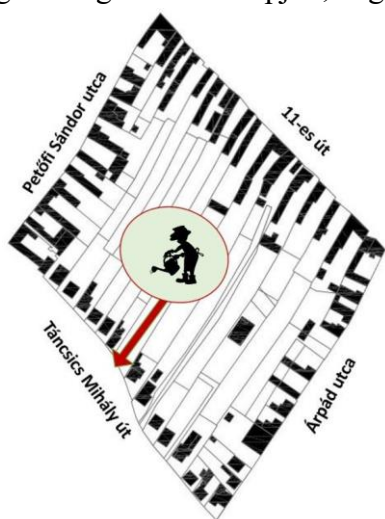
77. ábra Patak javaslat (alapadat forrása: saját ábra)

12.2.3 Kihasztnálatlan területek fejlesztése

Dunabogdány területén mára számos építészeti beruházás hiúsul meg, részben az egyre csökkenő számú beépíthető telek, részben a jelenlévő közlekedési nehézségek miatt. Ezeket figyelembe véve számos olyan területet találhatunk, amelyet célszerűtlen lenne beépíteni, viszont fejlesztése szükséges lehet kihasztnálatlansága miatt. Az említett

területek közül kiemelkedik a központban található Petőfi Sándor utca, Táncsics Mihály út, Árpád utca és a 11-es út által határolt lakóházakkal körbevett terület. Sajátossága abban rejlik, hogy a tömb belsejében találhatunk számos olyan telket, mely nem rendelkezik közvetlen közúti kapcsolattal. Jelen telkek esetében hasznosításuk kulcsfontosságú.

Mivel lakóingatlan fejlesztése nem prioritás, így egyéb alternatívák közül érdemes válogatni. Ilyen alternatívának tekintem, hogy ezen az elzárt területeken iskolai **tankert** létesüljön. (ld. 78. ábra) Így nem csupán kihasználatlansága szűnne meg a területnek, hanem oktatási célt szolgálna. Dunabogdányi fiatalság megismerheti a helyi mezőgazdasági kultúra alapjait, hagyományait. (ld. 79. ábra)



78. ábra Tankerti javaslat
(alapadat forrása: külső adatszolgáltatás, saját ábra)



79. ábra Tankert előkép
(alapadat forrása: www.kk.gov.hu)

13. Összegzés

Dolgozatomban Dunabogdány közigazgatási határán belül és kissé azon túl is, a környék vizsgálatával, elemzésével foglalkoztam. A kapott eredményekre reális javaslatok ajánlására törekedtem.

Község megismerését földrajzi és történelmi kutatással kezdtem. Itt külön kitértem, a terület pontos elhelyezkedésére, összefoglaltam a település történetét római kortól napjainkig és a fellelhető térképek alapján 1700-as évektől területhasználati változások vizsgálatát folytattam le. Vizsgálat alapján kijelenthető, hogy a kivont területek nagysága folyamatos növekedést mutat, ezzel arányban a lakónépesség növekedés is jól mutatja. Jelen vizsgálatokat demográfiai áttekintéssel folytattam, mely során kitértem lakónépesség alakulására, korösszetételére, férfi női megosztottságára, nemzetiségi és

vallási összetételére. Érdekessége a vizsgálatnak, hogy a településen lakosság száma jó ideje stagnál, de a fiatalság aránya magas. A demográfiai vizsgálatokat követően térségi humáninfrastruktúra vizsgálatot készítettem. Feltérképeztem a közoktatási, egészségügyi, szociális ellátás intézményeit, továbbá a kulturális és vallási élet színtereit. E vizsgálatok eredményeként látható volt, hogy közép és felsőoktatási intézmények nem találhatók a településen, továbbá a fekvő beteg ellátás elérése különleges esetekben problémát jelent. Ezt követte a jelenlegi településszerkezet elemzése. Főbb részeinek lehatárolásán túl, főbb funkciók elhelyezésével is megismerkedhettünk. Ezen településrészek esetében vizsgálat alá vontam jelenlegi épületállományát, kitértem az épületek telken belüli elhelyezésére és beépítés módjára. Település egészén kerestem az építészeti karakterjegyeket és ezáltal elválló területeket. Ezen felül sajátos bogdányi építészeti örökség bemutatására is hangsúlyt fektettem. Ezeket követő vizsgálatommal bemutattam éghajlati, táji és domborzati adottságait is. Külön kitértem a közterületi zöldfelületek jellemzőire és bemutattam főbb jogszabályi lehatárolásokat, amelyek a településre érvényesek. Végül vizsgálataimat közlekedési elemzéssel zártam. Kiváló képet kaphattunk a jelenlegi hálózatok és kapcsolataikról, közúti közlekedésről, utcák burkoltságáról, közösségi közlekedésről, közösségi közlekedésről és mikromobilitásról, gyalogos közlekedésről és parkolási nehézségekről. Bejárásom és vizsgálataim alapján összefoglalt érték és probléma térkép készült. Ez alapján kiemelendő problémák megjavítása érdekében javaslatok történtek. Elsődlegesen a javaslatok a gyalogos biztonság növelését, kerékpáros infrastruktúra és a parkolás javítását, ökológiai problémák elhárítását és a kihasználatlan területek megfelelő kihasználását szolgálják. Javaslataimmal nem csupán a helyi lakosok mindennapi nehézségeire kerestem megoldást, hanem jövőbe mutató fejlesztési lehetőséget tártam fel az itt élők javára.

14.Irodalomjegyzék:

Magyar nyelvű nyomtatott források:

1. Dányi Dezső (1984.) Magyarország községeinek népessége az 1850., 1857. és 1870. években. (Az 1980. évi államigazgatási beosztás szerint.) Budapest.
2. Dányi Dezső–Dávid Zoltán (szerk.) (1960.) Az első magyarországi népszámlálás (1784–1787). Budapest.
3. dr. Vendl Aladár (1917-19) jelentése Szentendre, Leányfalu, Dunabogdány és Pomáz környékéről. 21-22. A Magyar Állami Földtani Intézet évi jelentése.
4. Elter András. (2002) "A házasságkötések demográfiája Dunabogdányban az anyakönyvek tükrében 1724-1895." Történeti Demográfiai Évkönyvek (2000-2008) . 144-146.
5. Gyalay Mihály (1989). Magyar igazgatástörténeti helységnévlexikon. Budapest.
6. Kiss Lajos (1980.) Földrajzi nevek etimológiai szótára. Budapest.
7. Rokfalussy Balázs (2011. január.) ” Dunabogdány története A kezdetektől 2000-ig” Dunabogdány

Jogszabályok, tervek, fejlesztési koncepciók:

1. A.D.U. Építész Iroda Kft. (2005) Dunabogdány Településszerkezeti Terve Budapest
2. A.D.U. Építész Iroda Kft. (2005) Dunabogdány Helyi Építési Szabályzata és Szabályozási Terve. Budapest
3. 2005. évi LXIV. törvény a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről
4. Országos Területrendezési terv
5. Völgyzugoly Műhely Kft. ”Dunabogdány”. Településképi Arculati Kézikönyv 2017. november.

Idegen nyelvű nyomtatott források:

1. Hans Gehl. (2005) „Wörterbuch der donauschwabischen Lebensformen” Stuttgart Franz Steiner Verlag 23-30.
2. Ingomar Senz. (1994) Die Donauschwaben. Munich: Langen Müller,. 13-19.

Internetes források:

INT-01 : <https://www.dunabogdany.hu/falutortenet/>

INT-02 : <https://www.svabruha.hu/rolunk/magyarorszagi-nemetek>

INT-03 : <https://stat.dbhir.com/telepules/Dunabogd%C3%A1nyi>

INT-04 : <http://nepesseg.com/pest/dunabogdany>

INT-05 : <https://nyilvantarto.hu/hu/>

INT-06: https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=25362

INT-07: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_03_14_2011.pdf

INT-08: <https://turistautak.openstreetmap.hu/>

INT-09: <https://www.volanbusz.hu/hu>

INT-10: <https://appeears.earthdatacloud.nasa.gov/>

INT-11: <https://termeszetem.hu/hu>

INT-12: <https://www.dunabogdany.hu/latnivalok-nevezetessegek/>

INT-13: <https://www.dunabogdany.hu/latnivalok-nevezetessegek/>

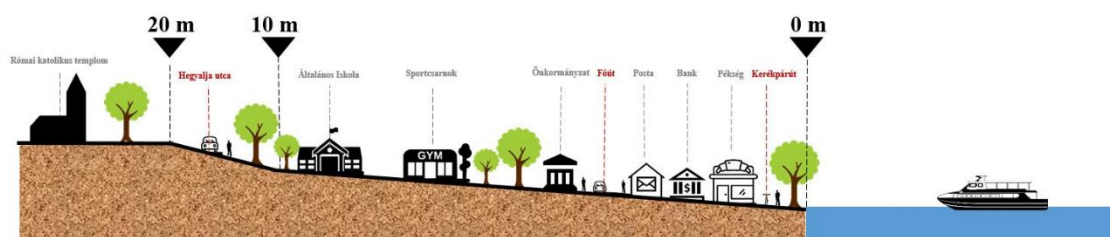
INT-14:<https://www.utazzitthon.hu/latnivalo/dunabogdany/dunabogdanyi-reformatus-templom-22390>

INT-15:

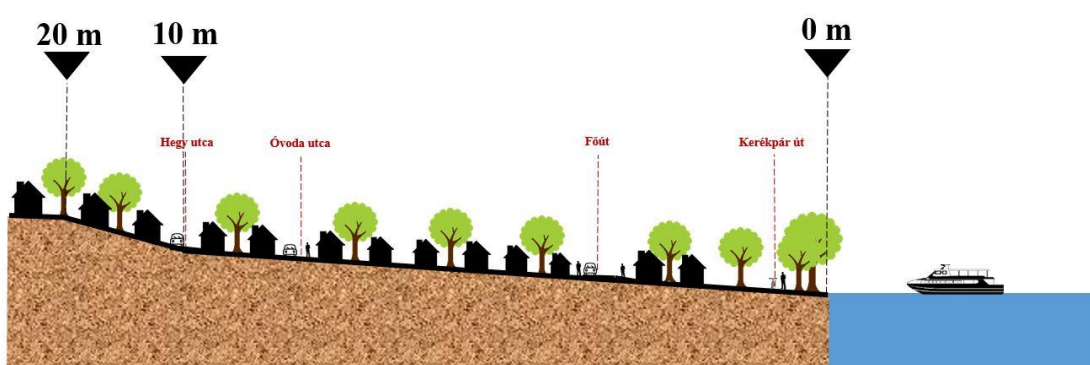
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/5e/Dunabogd%C3%A1nyi_%C3%B6reg_h%C3%A1rsfa.JPG

INT-16: <https://www.dunabogdany.hu/latnivalok-nevezetessegek/>

Mellékletek:

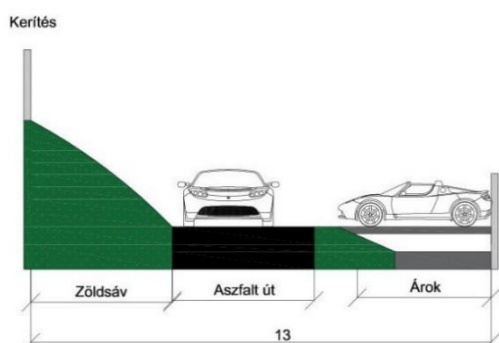


1. melléklet : Intézményi tengely domborzat (alapadat forrása: Saját ábra)

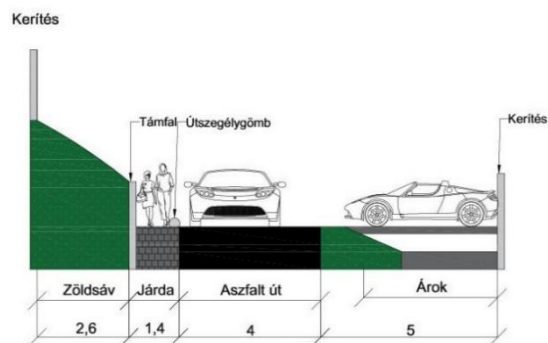


2. melléklet: Malom utca, József Attila utca, Hegy utca domborzata (alapadat forrása: saját ábra)

Hegy utca (11.)

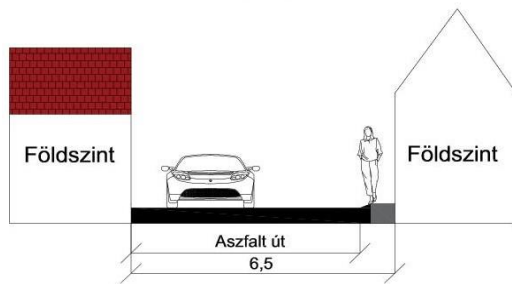


Hegy utca (11.)

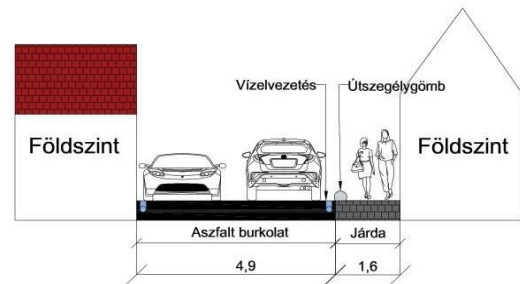


3. melléklet: Hegy utca metszet (alapadat forrása: saját ábra)

József Attila utca (10.)

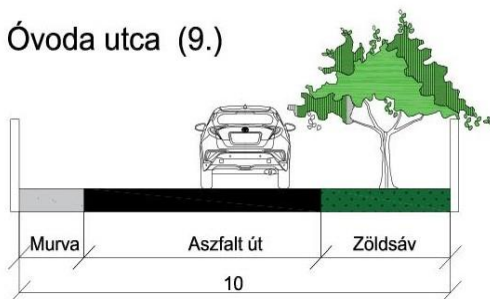


József Attila utca (10.)

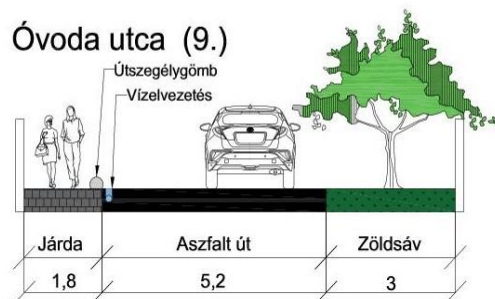


4. melléklet: József Attila utca metszet (alapadat forrása: saját ábra)

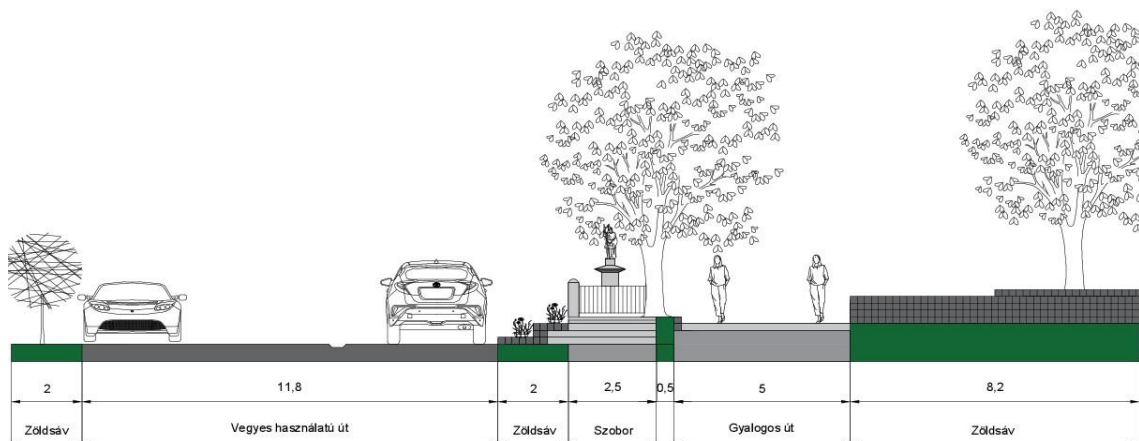
Óvoda utca (9.)



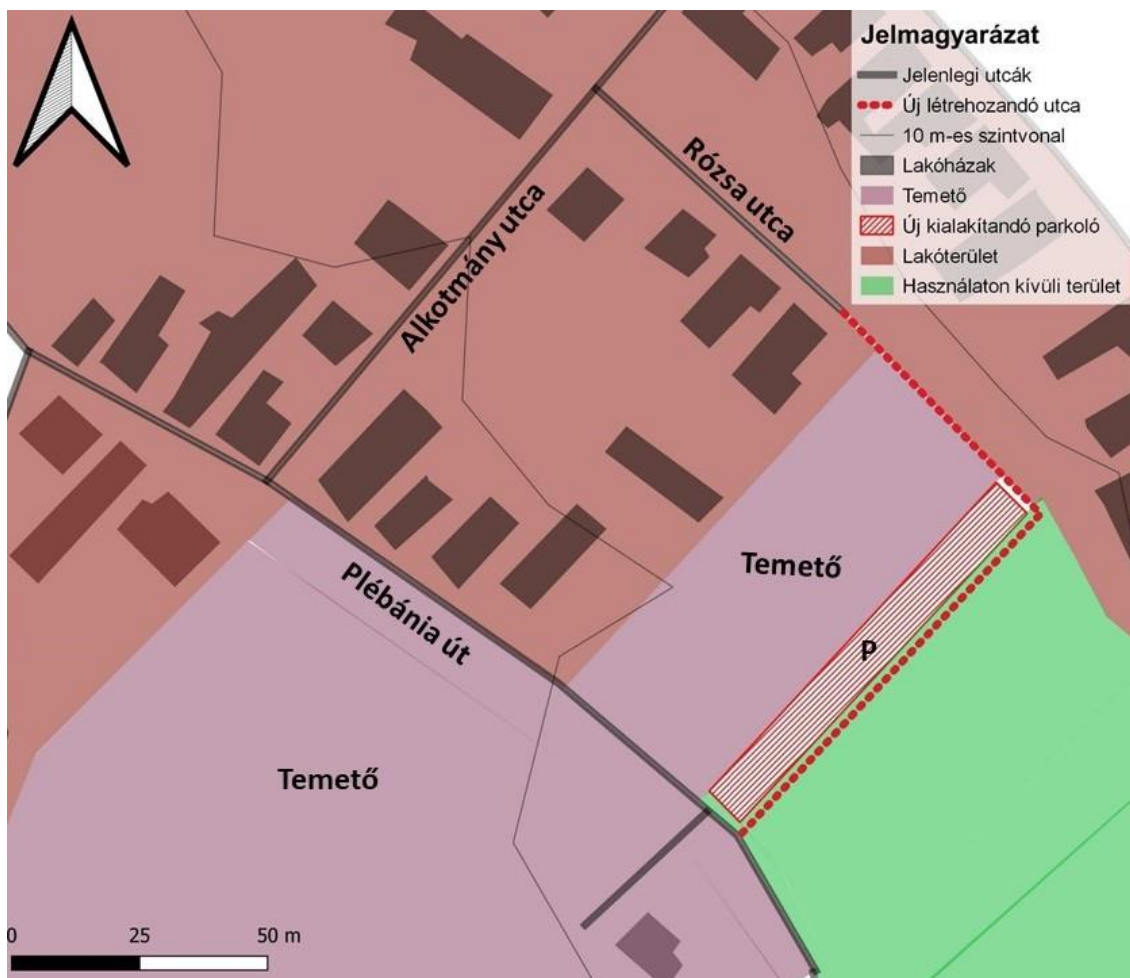
Óvoda utca (9.)



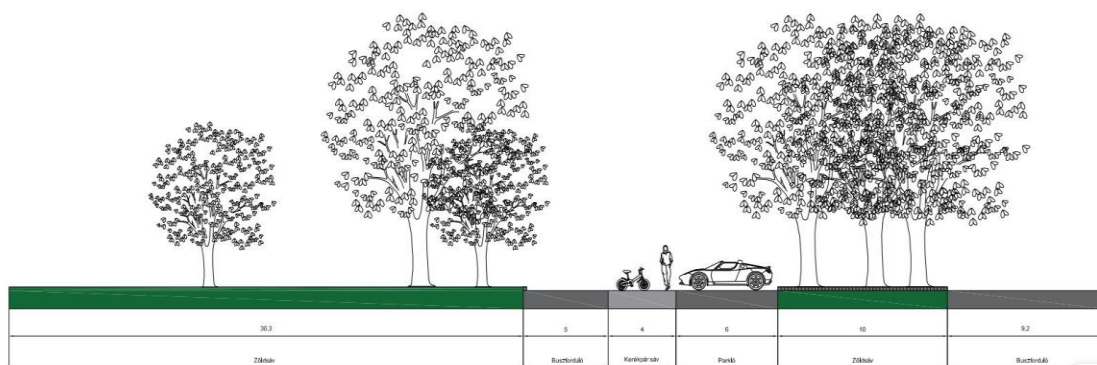
5. melléklet: Óvoda utca metszet (alapadat forrása: saját ábra)



6. melléklet: Fő tér metszet (alapadat forrása: saját ábra)



7.melléklet ábra Temető parkolás javaslat (alapadat forrása: saját ábra)



8. melléklet: Buszforduló metszet (alapadat forrása: saját ábra)

<u>Személyes interjúk alatt vizsgált kérdések</u>
Milyen gyalogos közlekedési problémákkal küzdenek a hétköznapiakban?
Milyen gépjármű közlekedési problémákkal küzdenek a hétköznapiakban?
Zavarja-e önöket a patak jelenlegi állapota?
Jelenleg mi hiányzik Dunabogdányról?

9. melléklet: Interjú kérdések